

SÁRVÁR VÁROS POLGÁRMESTERE

9600 Sárvár, Várkerület 2. Pf. 78. Fax.: 95/320-230, Tel.:95/ 523-100
Hivatali kapu: SARVARONK; KRID: 328729101

Sárvár Város Polgármesterének 136/2020. (XI. 18.) számú határozata

a képviselő-testület feladat-és hatáskörének gyakorlása keretében hozott döntésről

A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet és a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 46.§ (4) bekezdése, továbbá a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CIX. törvény alapján Sárvár Város Önkormányzata Képviselő-testülete Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladat- és hatáskörben eljárva a következő határozatot hozom:

Sárvár Város Önkormányzata a „Local Agenda 21 – A fenntartható fejlődés helyi programja, Sárvár” 2020. évi felülvizsgálati dokumentációját a melléklet szerinti tartalommal jóváhagyja.

Határidő: azonnal
Felelős: Kondora István polgármester,

Sárvár, 2020. november 18.

Kondora István
* polgármester

Melléklet a 136/2020. (XI. 18.) számú polgármesteri határozathoz:

**LOCAL AGENDA 21 – A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS
HELYI PROGRAMJA
SÁRVÁR**

4. FELÜLVIZSGÁLAT

Megrendelő: Sárvár Város Önkormányzata
9600 Sárvár, Várkerület 2.

Készítette: ABU Hungary Mérnökiroda Kft.
9027 Győr, Külső Árpád u. 41.

2020.

ALÁÍRÓLAP

LOCAL AGENDA 21 – A FENTARTHATÓ FEJLŐDÉS HELYI PROGRAMJA

SÁRVÁR

4. FELÜLVIZSGÁLAT

Készítette:

**ABU HUNGARY MÉRNÖKIRODA KFT.
9027 GYÓR, KÜLSŐ ÁRPÁD U. 41.**

Témafelelős:

.....
Dr. Petróczki Ferenc

TARTALOMJEGYZÉK

1.	<u>BEVEZETÉS</u>	1
2.	<u>HELYZETELEMZÉS</u>	2
2.1.	<u>A fenntarthatósági terv illeszkedése a nemzetközi, országos és regionális folyamatokba</u>	2
2.2.	<u>Változások a település életében a felülvizsgált időszakban (statisztikai adatok, kapcsolatok)</u>	3
3.	<u>A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	4
4.	<u>AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	4
4.1.	<u>Infrastruktúra, humán erőforrások</u>	4
4.2.	<u>Épületek, területek</u>	11
5.	<u>A KÖRNYEZETVÉDELMI TÉNYEZŐK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	11
5.1.	<u>A levegő minősége</u>	11
5.2.	<u>Vízminőség</u>	13
5.2.1.	<u>Felszíni vizek</u>	13
5.2.2.	<u>Felszín alatti vizek</u>	14
5.3.	<u>Hulladékgazdálkodás</u>	21
5.3.1.	<u>A nem közművel gyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtése</u>	24
5.4.	<u>Talajminőség</u>	24
5.5.	<u>Zaj- és rezgésvédelem</u>	25
5.6.	<u>Élővilág- és természetvédelem</u>	26
6.	<u>A GAZDASÁGI ERŐFORRÁSOK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	26
7.	<u>A SZOLGÁLTATÁSOK, TURIZMUS VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	27
8.	<u>A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK, VALLÁSFELEKEZETEK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	29
8.1.	<u>Vallásfelekezetek</u>	31
9.	<u>A POLGÁRI TÁRSADALOM, A KÖZBIZTONSÁG BEMUTATÁSA ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	32
10.	<u>AZ OKTATÁSI RENDSZER, A KULTÚRA, A SZABADIDŐ VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	35
10.1.	<u>Oktatás</u>	35
10.2.	<u>Kultúra</u>	43
11.	<u>AZ EGÉSZSÉGÜGY VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	43
12.	<u>A SPORT- ÉS SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK ALAKULÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN</u>	45
13.	<u>ÁLTALÁNOS ÉSZREVÉTELEK, PROBLÉMAELEMZÉS</u>	46
14.	<u>ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSEK ÉS A HOSSZÚTÁVÚ JÖVŐKÉP MEGFOGALMAZÁSA</u>	47
14.1.	<u>Sárvár potenciális fejlesztési célkitűzései</u>	51

1. BEVEZETÉS

A problémafelismeréssel telt 1950-es, '60-as évek után a megoldáskeresés évtizedeit lezárva az új irány, azaz a fenntartható fejlődés alapelvei 1987-ben, az ENSZ Környezetvédelmi és Fejlődési Világbizottságának Közös jövőnk (Our Common Future) című zárójelentésében körvonalazódtak. Ennek köszönhetően a fenntartható fejlődés a nemzeti és a globális szakpolitikák részévé vált, illetve azóta a gazdasági termelés és a környezeti állapot alakulása között fellépő konfliktusok kiemelten kezelendők.

Napjainkban az európai zöld megállapodás (European Green Deal) mutatja az utat ahhoz, hogy Európa gazdasága hogyan váljon fenntarthatóvá és bízni kell abban, hogy az Európai Unió 2050-re valóban klímasemleges lesz, azaz sikerül az átállás a tiszta, körforgásos gazdaságra, úgy, hogy egyúttal a biológiai sokféleség helyreáll (vagy legalábbis nem sérül tovább) és a környezetszennyezés mértéke csökken.

A fent vázolt magasztos célnál valamivel régebbi a „gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan” ideológia, melynek szellemében – globális kitekintésben – fontos mérföldkő a fenntartható fejlődési célok meghatározásáról szóló egyezmény (Millennium Development Goals), majd az ENSZ 70. közgyűlésén elfogadott az új fenntartható fejlődési keretrendszer, a 2030 Agenda (The 2030 Agenda for Sustainable Development). Ezekhez kapcsolhatóan, de már helyi szinten meghatározó szerepe van az önkormányzatoknak, a helyi hatóságoknak. Ők építik ugyanis ki és tartják fenn a gazdasági, társadalmi és környezeti infrastruktúrát, felügyelik a tervezési folyamatokat, helyi szintű környezeti politikát és szabályozást hoznak létre, illetve segítenek a nemzeti és az alacsonyabb szintű környezetpolitika megvalósításában. Mivel a helyi kormányzás kapcsolódik legközvetlenebbül az emberekhez, alapvető szerepet játszik az oktatásban, az emberek mozgósításában és fogékonyra tételében a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében. Az egyik eszköz a társadalom-természet-gazdaság komplex rendszerét magában foglaló társadalom- és környezetközpontú program, a fenntartható fejlődés lokális programja („Local Agenda 21” program; a továbbiakban: „LA 21”), melyet Sárvár Város Önkormányzata 2009-ben készített el és azóta is rendszeresen felülvizsgál, az egyes felülvizsgálati ciklusokban történt változásokat dokumentálja és a benne foglaltakat a döntési mechanizmusában igyekszik minél szélesebb körűen érvényre juttatni.

A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait – többek között a település környezetvédelmi programjára vonatkozó rendelkezéseket – a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény tartalmazza. A jogszabály értelmében a „Local Agenda 21” programterv összeállítása nem kötelező, ettől függetlenül azonban fontos dokumentáció, hiszen átfogóbb a környezetvédelmi programnál, integrálja a helyi környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális kérdéseket, problémákat, továbbá támogatja a helyi társadalmi-gazdasági-környezeti folyamatok fenntartható fejlődés útján való haladását, a településen élők megfelelő életminőségének biztosítása érdekében. A megfogalmazott célok, programok, feladatok végrehajtását a helyi közösség valamennyi résztvevője és szektora közreműködésével képzelel el: a folyamatok támogatásával kölcsönös cselekvésre sarkall. Teszi mindezt oly módon, hogy

figyelembe veszi a helyi, kistérségi és régiós adottságokat, feltételeket egyaránt. Segítségével helyi hatáskörben olyan irányba mozdítható a fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.), amely mind jobban előtérbe helyezi a „helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását.

Jelen dokumentáció a 2009. évi „LA 21” aktualizált változata, amely kiemelten a legutóbbi, 2018. évi 3. felülvizsgálatot követő időszakban történt változások bemutatására fókuszál.

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. A fenntarthatósági terv illeszkedése a nemzetközi, országos és regionális folyamatokba

Akcióprogramjai révén az Európai Unió a tagállamokat több évtizede ösztönzi arra, hogy lépjenek a fenntartható fejlődés útjára. Ennek egyik fontos tanúbizonysága az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által 2013 novemberében elfogadott, 2020-ig szóló VII. Környezetvédelmi Cselekvési Program, melynek értelmében fokozni kell az erőfeszítéseket a természeti tőke védelme, az erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid kibocsátásra épülő növekedés és innováció ösztönzése, valamint az emberi egészség és jóllét megóvása érdekében úgy, hogy közben tiszteletben tartjuk a Föld erőforrásainak korlátait. Bár a program kötelező célkitűzéseket határoz meg az Európai Unió tagállamai számára a környezetvédelem terén, mára egyértelműen kijelenthető, hogy valójában csak mérsékelt befolyást gyakorol a környezetvédelmi politikára és az éghajlatpolitikára, a megfogalmazott célok elérése tekintetében az előrehaladás nem egyenletes.

Nyilvánvaló, hogy az Európai Bizottság ezeket az időközben tapasztaltakat is figyelembe vette akkor, amikor az európai zöld megállapodás részleteit dolgozta ki. A 2019. december 11-én publikált közlemény¹ megerősíti az EU elkötelezettségét az éghajlat- és környezetvédelmi kihívások kezelése iránt, új növekedési stratégiaként az EU-t olyan igazságos és virágzó társadalommá kívánja alakítani, amely modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol 2050-re megszűnik a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás és ahol a gazdaság növekedése nem erőforrásfüggő. Célja továbbá az EU természeti tőkéjének védelme, megőrzése és fejlesztése, valamint a polgárok egészségének és jólétének védelme a környezettel kapcsolatos kockázatokkal és hatásokkal szemben. Tudomásul veszi ugyanakkor, hogy a zöld megállapodás környezetvédelmi törekvéseit Európa nem tudja egyedül megvalósítani, ezért szervesen kapcsolódik az ENSZ (bevezetésben említett) 2030-ig tartó időszakra szóló prioritásaihoz és deklarálja, hogy a gazdaságpolitika középpontjába a fenntarthatóságot és a polgárok jólétét, az uniós szakpolitikai döntéshozatal és fellépés középpontjába pedig a fenntartható fejlődési célokat fogja helyezni. Bár a 2019. év végi közlemény egy indikatív ütemtervet is tartalmaz, mára bizonyos, hogy a benne előírányzottakat a koronavírus pandémia jelentősen módosította. Az „LA

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1576139997489&uri=COM:2019:640:FIN>

21” létjogosultságát ugyanakkor igazolja, hogy az európai zöld megállapodás sikeréhez elengedhetetlen a nyilvánosság és az összes érdekelt fél bevonása és elkötelezettsége.

A környezetpolitikai célok átfogó keretét Magyarországon továbbra is a Nemzeti Környezetvédelmi Program hivatott biztosítani². A jelenlegi, 2015-2020. közötti időszakra vonatkozó 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program feladata, hogy az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeket figyelembe véve meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz szükséges feladatokat és eszközöket. A Program összhangban van az Európai Unió 2020-ig tartó időszakra szóló 7. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával és az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával. A Program egyúttal a 2014-2020 közötti időszakban rendelkezésre álló európai uniós környezetügyi célú fejlesztési források felhasználásának szakmai megalapozását is szolgálja. A 2015-2020. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programot az Országgyűlés a 27/2015. (VI. 17.) OGY határozattal fogadta el.

2.2. Változások a település életében a felülvizsgált időszakban (statisztikai adatok, kapcsolatok)

A lakosságszám alapján a Rába-parti város továbbra is a második legnagyobb település Vas megyében. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2001-ben még 15.919-en éltek itt, ezután folyamatos csökkenés következett be, melynek eredményeként 2014-ben már csak 14.716 főt regisztráltak. A trendforduló 2015-ben volt, Sárvár népessége azóta lassan növekszik, 2018-ban a KSH adatai alapján 15.226 fő élt a városban.

A koreloszlás tekintetében Sárvár esetében továbbra is öregedő társadalomról lehet beszélni, mivel a 0-14 év közötti korosztály 2018. év végén 2.020 főből állt (a sárvári népesség 13,27 %-a), míg a 65 év felettiiek száma 2.925 fő volt (19,21 %). A halálozások száma 2018-ban 180 fő volt, ugyanakkor 119 élveszületést tartanak nyilván, azaz továbbra is természetes fogyásról kell beszélni, ráadásul gyorsuló üteműről (2016-ban 160 halálozásra 129 élve születés jutott), amit viszont jól kompenzál a belföldi vándorlási különbözet. Sárvár tehát vonzó város, s ennek köszönhető a népességszám emelkedése (lásd *1. táblázat*).

Sárváron 2018-ban a KSH adatai szerint 207 nyilvántartott álláskeresőt regisztráltak, ami érdemben ugyan nem különbözik a 2 évvel korábban mért 190 főtől, de közülük a pályakezdők esetében csökkenés, míg a felsőfokú végzettségűeknél emelkedés tapasztalható.

1. táblázat Sárvár népességstatisztikai adatai, 2018.

természetes szaporodás, fogyás	belföldi vándorlási különbözet	nyilvántartott álláskereső	
		pályakezdő	diplomás

² A 6 évre szóló programok kidolgozásáról, megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik, az első 1997-ben indult.

-61	122	11 fő (5,3 %*)	21 fő (10,1 %*)
-----	-----	----------------	-----------------

* a pályakezdők, diplomások aránya a nyilvántartott álláskeresőkből

3. A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A természeti értékek vonatkozásában az elmúlt időszakban változás nem történt. Sárvár város közigazgatási területe továbbra is 6464,5 ha, aminek nagy része külterület. Ezek több, mint fele szántóföldi művelés alatt áll. A szántóterületek az elmúlt évszázadok során az emberi tevékenység következtében a természetes növénytakaró (erdők, rétek) helyén keletkeztek. A Sárvár környéki jó minőségű szántóterületek a mezőgazdasági ágazat alapvető természeti erőforrásai.

Az erdőterületek aránya továbbra is meghaladja az országos átlagot. A jelenleg meglévő, értékesebb erdők a Rába jobb és bal parti zónájában lévő hazai gyertyános-tölgyesek és keményfaligetek, csekély kiterjedésben fűz- és nyárfajokból álló puhafaligetek. Igazi, természetes állapotban csak csekély kiterjedésben maradtak fenn. Nagyobb részük természet közeli – erdészeti kezelésektől, telepítésektől nem mentes – formában található. Tájidegen fafajokból álló, természetvédelmi szempontból értéktelen erdők aránya jelentős és az erdők korosztályeloszlása is rendkívül kedvezőtlen, természetellenes. Sárvár legfőbb természeti értékeit az ártéri erdők őrzik, ezért hosszútávon kiemelt figyelmet kell fordítani ezen erdőállományok megőrzésére.

A gyepek területaránya nagyon kicsi, ugyanakkor öröndetes, hogy fogyásuk az elmúlt években gyakorlatilag megállt. A valamikori – főként az ártéri – gyepek kiterjedt, tájképet meghatározó élőhelyek voltak változatos kifejlődéssel és nagy fajgazdagsággal. Természetvédelmi szerepük, súlyuk ma elenyésző a csekély kiterjedésük miatt.

Sárvár város közigazgatási területén található természeti értékek védelmét továbbra is országos jelentőségű és helyi jelentőségű védett területek biztosítják. Ezek a következők:

- Országos jelentőségű természetvédelmi terület: Sárvári arborétum;
- NATURA 2000-es hálózat részeként kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési terület: a Rába és Csörnöc völgye (HUON20008);
- Helyi jelentőségű természetvédelmi területek: Bajti-erdő részlet, Rába-holtág a Szatmár-erdőben, Várpark, Hatvany-Deutsch kastély parkja, Csónakázó-tó melletti parkerdő, Állókút, Vadkerti kocsányos tölgy, Gárdonyi úti parkban álló kocsányos tölgyek.

A felülvizsgált időszakban közvetlenül a természeti értékek fejlesztéséhez sorolható beruházásnem történt, a Csónakázó-tórendszer bővítése és a kapcsolódó zöldterületek természetvédelmi prioritású fejlesztése továbbra is húzóó projekt-elképzelés.

4. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

4.1. Infrastruktúra, humán erőforrások

Sárváron a 2.2. fejezetben leírt népességmozgalmi folyamatok zajlanak: a lakosság száma az idevándorlóknak köszönhetően növekszik, ezzel egyidejűleg a társadalom fokozatosan idősödik. Az előregedés ugyanakkor a városban a régiós átlagnál kisebb mértékű. Ez köszönhető annak is, hogy az alapfokú oktatás feltételei jók. 2018-ban az általános iskolákban tanulók száma 1250 fő volt, 48 tanteremben, 113 pedagógus felügyelte a tanulók fejlődését. Mindkét számadat emelkedett a 2 évvel ezelőttihez képest. Az óvodai férőhelyek száma 580, ahová 527 gyermek jár 21 csoportban, 43 gondozó felügyeletével. Ez utóbbi adatok is növekedésről tanúskodnak és különösen örvendetes az óvodások számának jelentős bővülése (2016-ban még csak 461 gyermeket regisztráltak).

Az Önkormányzat az általa kezelt infrastruktúra vonatkozásában az előző felülvizsgálati ciklusban hajtotta végre a Városi Bölcsőde épületenergetikai felújítását. Hasonló fejlesztés a jelenleg vizsgált periódusban a Gárdonyi Géza Általános Iskola épületének energetikai korszerűsítésére volt, 2019-ben. A projekt során homlokzati hőszigetelés, fűtéskorszerűsítés (hőszivattyú beépítésével), valamint napelemes rendszer telepítése valósult meg.

Egyéb tekintetben kijelenthető, hogy a város a lakosság és a gazdasági szereplők ellátásához szükséges közművekkel rendelkezik, az infrastrukturális háttér tehát teljes körűen biztosított, melyek felülvizsgálati ciklusra vonatkozó sajátosságai az alábbiak szerint kerülnek ismertetésre.

Vezetékes ivóvíz ellátás

Az egészséges ivóvízzel való ellátást – szerződéses önkormányzati megbízatás alapján – 2015. január 1. óta a VASIVÍZ Vas megyei Vízf- és Csatornamű Zrt. (9700 Szombathely, Rákóczi Ferenc u. 19.) biztosítja. A szolgáltató a városban vízszolgáltatási- és szennyvíz-szolgáltatási üzem-mérnökséget üzemeltet. Adatszolgáltatásuk értelmében Sárváron (beleértve Rábasömjént és Lánkapusztát is) a lakossági, intézményi és közületi bekötések együttes száma a 2. táblázatban közöltek szerint alakult. Mindkét vizsgált mutató folyamatosan növekvő számú adatok jellemzik.

2. táblázat A közüzemi ivóvíz szolgáltatásba bekapcsolt, valamint a szennyvízcsatorna hálózatra bekötött ingatlanok száma Sárváron (2018-2019.)

év	ivóvíz bekötések száma (db)	szennyvíz bekötések száma (db)
2018.	4.475	6.375
2019.	4.557	6.441

Figyelembe véve a KSH 2018. évi adatai szerinti lakásszámot (6.454 db) kijelenthető, hogy a szennyvízhálózatra csatlakozott lakások aránya (98,77 %) kifejezetten magas.

Sárvár város vízellátását továbbra is 5 db mélyfúrású kútra alapozottan látják el, de – mivel ezek kapacitása csúcsidőben nem elégséges – a Sárvár-újmajori vízmű telepen lévő 2 db mélyfúrású kútból is vezetnek vizet a sárvári vízmű telepre. A felülvizsgált időszakban Sárváron szolgáltatott ivóvíz mennyiségi adatait a 3. táblázat ismerteti.

3. táblázat A Sárváron szolgáltatott ivóvíz mennyiségi adatai (2018-2019.)

év	szolgáltatott ivóvíz (m ³)
2018.	914.228
2019.	885.764

A közüzemi ivóvízhálózatban továbbított víz mennyisége sok éve már folyamatosan csökken, amit elsődlegesen a lakosság egyre tudatosabb vízhasználatával, illetve a „vízpazarló” berendezések (lásd pl.: mosógép, mosogatógép) folyamatos műszaki, technológiai fejlesztéseivel, az energiahatékonyságot szem előtt tartó megvalósításával lehet magyarázni.

A szolgáltatott víz minőségét a felülvizsgált években önellenőrzés keretében összesen 414 alkalommal vizsgálta a VASIVÍZ Zrt. A laborvizsgálati eredmények alapján megállapítható, hogy a sárvári ivóvízhálózatban szolgáltatott víz minősége továbbra sem kifogásolt, egyik vizsgált paraméter sem haladja meg az egészségügyi határértéket.

Szennyvízcsatorna-ellátottság, szennyvíztisztítás

A szennyvíz kezelésére vonatkozó közszolgáltatás továbbra is a folyékony hulladék ideiglenes tárolására szolgáló létesítmény kiürítésére és az elhelyezés céljából történő elszállítására terjed ki.

A települési folyékony hulladékok mennyiségének csökkentési célkitűzéseit alapvetően magában hordozza a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program [lásd: 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet], amely a kijelölt szennyvízelvezetési agglomerációk területén a települési szennyvizek közműves elvezetését és a szennyvizek biológiai tisztítását, illetőleg a települési szennyvizek ártalommentes elhelyezését irányozza elő. Ehhez Sárvár azon agglomerációk közé került besorolásra, melyek 10 000 LE feletti szennyvízterheléssel, szennyvízbefogadásra érzékeny vizek vízgyűjtő területén található. Emiatt a jogszabály a települési szennyvizek közműves szennyvíz- elvezetésének és a szennyvizek biológiai szennyvíztisztításának (a nitrogén- és foszforeltávolítás egyidejű biztosításával), illetőleg a települési szennyvizek ártalommentes elhelyezésének megvalósítását legkésőbb 2008. december 31-ig irányozta elő. Némi késéssel ugyan, de a projekt megvalósult. A csatornázási beruházásoknak köszönhetően Sárvár város központi területén, Rábasömjénben és Sárvár-Hegyközségben is befejeződött a szennyvízcsatorna hálózat kiépítése, ezzel együtt kedvezően alakult a lakások csatornahálózatra történő csatlakozása is (lásd 2. táblázat). A folyamatot a talajterhelési díj bevezetése tovább ösztönözte.

Az elvezetett szennyvizek befogadója továbbra is a városi szennyvíztisztító telep, amely Sárvár mellett Rábasömjén és Rábapaty települések szennyvizének tisztítását is végzi. A telepen gépi tisztítású finomrácson történő szűrés, tangenciális homokfogó műtárgyas homokfogás és előülepítés után a mechanikailag tisztított szennyvíz nagyterhelésű, eleveniszapos rendszerű biológiai tisztításra kerül. A foszforeltávolítás hatásfokának növelésére a levegőztető medencékbe vas-só adagolás, a tisztított szennyvíz fertőtlenítésére nátrium-hypoklorit adagolás szolgál.

Az elmúlt időszakban a sárvári szennyvíztisztítóban kezelt szennyvíz és a keletkezett szennyvíziszap mennyiségét a 4. táblázat tünteti fel.

4. táblázat A sárvári szennyvíztisztítóban kezelt szennyvíz és a keletkezett szennyvíziszap mennyisége, 2018-2019.

évek	tisztított szennyvíz mennyisége (m ³)	keletkezett szennyvíziszap (m ³)
2018.	1.857.024	7.979
2019.	1.608.871	7.509

A 2018-19-es adatsorokat az előző ciklust vizsgáló dokumentáció hasonló táblázatában lévő értékekkel összehasonlítva megállapítható, hogy a tisztított szennyvíz mennyiségére vonatkozóan érdemi eltérés nincs, a keletkezett szennyvíziszap volumene viszont érdemben csökkent. Ez utóbbi teljes mennyisége (előkezelést követően) továbbra is mezőgazdasági (szántó)területeken került elhelyezésre. Az elmúlt évek jól bevált gyakorlata szerint az INNOWest Fővállalkozási és Szolgáltató Kft. (9700 Szombathely, Akacs M. u. 41.) által koordinált tevékenység keretében 2018-ban 168,49 ha területen, míg 2019-ben összesen 145,62 ha-on injektálták a talajba a keletkezett szennyvíziszapot, ami így a növények tápanyag-utánpótlásának biztosításában játszott szerepet, azaz hasznosult.

A szennyvíziszapok mezőgazdasági elhelyezése talajvédelmi engedélyhez kötött tevékenység, melynek feltételrendszerét a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló, többször módosított 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet szabályozza. A feltételrendszer kívánalmainak a VA06/AKF03/00073-13/2019. és VA/ÉBNTF03/1229-18/2016. számon kiadott határozatokban foglaltak betartásával tettek eleget.

Közműolló alakulása

Sárváron a vízhálózatba és a csatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége (közműolló) jelen felülvizsgálati ciklusban is csökkent (lásd 2. táblázat adatai)³.

Csapadékvíz-elvezetés

Az előző felülvizsgálatokhoz képest a csapadékvíz-elvezetés vonatkozásában továbbra sincs változás: a város területén a csapadékvíz elvezetése továbbra is egyrészt zárt szelvényű csapadékcsatornában, másrészt nyílt vízvezető árkokban történik. A csapadékvíz befogadói a városon keresztül haladó vízfolyások (Szaput-árok, Kertaljai-árok, Vágóhídi-árok, Aranyos-ér és a Gyöngyös-műcsatorna), melyek a Rába vízgyűjtőjéhez tartoznak.

A belterületi csapadékelvezető rendszerek egy része a városban továbbra is hiányzik, vagy nem megfelelő műszaki állapotú, s így a nagy intenzitású csapadékok biztonságos elvezetése nem megoldott, ami műszaki, illetve – a szennyezőanyagok bemosódása által – környezetvédelmi kockázatot, problémát jelent. A megoldáskeresés jegyében éppen ezért folyamatos a pályázati források felkutatása, illetve a támogatások felhasználásával a csapadékvíz elvezető rendszer részeinek felújítása.

Villamosenergia-ellátás

³ Tekintettel arra, hogy a közszolgáltató által rendelkezésre bocsátott adatok, illetve a KSH településstatisztikai adatai között jelentős eltérések mutatkoznak (melyek oka nem tisztázott), a további részletes összehasonlítás elvégzése értelmetlen.

Sárvár város villamos energia ellátását az – E.ON Hungária csoport részeként Győr-Sopron-Moson, Komárom-Esztergom, Vas, Veszprém, Fejér megyében, illetve Zala megye északi részén tevékenykedő – E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. végzi. Ellátási területük 18.224 km², amelyen 32.103 km hosszúságú hálózatot üzemeltetnek és 38 városban, valamint 826 községben több, mint 1 millió ügyfelet szolgálnak ki. Szolgáltatásuk Sárváron is mindenki számára elérhető. A felhasználásban a lakosság kis részt képvisel, a közületi, illetve ipari fogyasztás a meghatározó. A KSH adatai szerint 2018-ban 16.491 MWh volt a háztartások részére szolgáltatott villamos energia, a háztartási villamos energia fogyasztók száma pedig 7.492 db. A statisztikai adatok tükrében megállapítható, hogy a korábbi évekhez hasonlóan a fogyasztók számának kismértékű növekedésével együtt a villamos energia fogyasztás is tovább nőtt.

2018. óta 1 db elektromos töltőberendezés is üzemel a Nádasdy-vár melletti parkolóban.

Földgázellátás

A városban a NKM Nemzeti Közművek Zrt. tulajdonában lévő, az NKM Földgázszolgáltató Zrt. és az NKM Áramszolgáltató Zrt. 2019. június 30-i egyesülését követően létrejött NKM Energia Zrt. nyújtja a szolgáltatást. A cég így országshozza 4,2 millió ügyfele részére biztosítja a földgázt és az elektromos áramot (illetve Sárváron „csak” az előbbi). A KSH adatai alapján a városban 2018-ban szolgáltatott gáz mennyisége 14.566.000 m³ volt. A háztartási gázfogyasztók száma 2018-ban 3.924 db, melyből 3.898 fűtési fogyasztó is volt egyben. A statisztikai adatokat tükrében tehető megállapítások ugyanazok, mint az előző felülvizsgálatkor:

- a bekötések aránya továbbra is elmaradást mutat a régió jellemző számadataihoz képest.
- A vezetékes gáz fontosságát alátámasztja, hogy a fogyasztók szinte mindegyike lakásának fűtésére is használta ezt az energiatípusát.
- A korábbi évekhez képest kevesebb háztartásban van bekötve a földgáz, de a fűtési fogyasztók száma kissé emelkedett.

Közlekedés

A kistérség továbbra is arteriális közlekedési hálózati helyzetű. Négy főút (84., 86., 87. és 88. számú főutak) és három vasútvonal (Szombathely-Celldömölk villamosított, illetve Szombathely-Nagykanizsa, Szombathely-Szentgotthárd vonal) metszi területét. Déli peremén vezet a 8. sz. főút. A kistáj Nyugati határvonala a magyar-osztrák államhatár része.

Sárvár, mint termálvizes gyógyturisztikai célpont megközelíthetősége kiemelkedően jó. Ehhez nagyban hozzájárult a Hegyeshalom-Csorna-Szombathely vonalon megépült M86-os gyorsforgalmi út teljes szakaszának az előző felülvizsgálati ciklusban történt átadása. Az utazás minőségén pedig a 84. sz. Balatonederics-Sárvár-Sopron másodrendű főúton zajló, a nyomvályúk és felületi egyenetlenségek megszüntetését célzó, a közlekedésbiztonságot, fenntarthatóságot és térségi elérhetőséget javító felújítás befejezése javíthat. A helyenként keskeny és rossz minőségű harmadrendű főutak, vagy összekötő utak állapotának javítása továbbra is fontos lenne, csakúgy, mint a mezőgazdasági utaké.

A kötött pályás közlekedés fejlesztéséhez kapcsolódóan megemlítendő, hogy tízmilliárd forintos európai uniós támogatással 2020-ig a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút (GYSEV) Zrt. kiépíti az

Egységes európai vonatbefolyásoló rendszert (ETCS L2) a Szombathely-Szentgotthárd közötti vonalon, amellyel jelentősen javul a közlekedés biztonsága. További fontos fejlesztés, hogy a GYSEV Zrt. folytatja a 3. generációs FLIRT motorvonatok beszerzését. Az új járművek az Európai Vasúti Ügynökség szabályainak megfelelően már teljesítik az európai vasúti rendszer kölcsönös átjárhatóságáról szóló legújabb műszaki előírásokat, illetve megfelelnek a legutóbbi Crash ütközési normáknak is, nagyobb biztonságot nyújtva a mozdonyvezetőnek. Az új járművek az előző generációs motorvonatokhoz képest 2,8 méterrel hosszabbak, aminek köszönhetően a mozgássérült mosdó mellett egy további, hagyományos kialakítású mellékhelyiség is helyet kapott a szerelvényben. A 77,1 méter hosszú négyrészes motorvonatok összesen 208 ülőhellyel (194 fix és 14 felhajtható ülés) rendelkeznek majd, a járművek végsebessége 160 km/h, míg gyorsító-képességük $1,2 \text{ m/s}^2$ lesz, ami azt jelenti, hogy a 0-tól 120 km/h sebesség elérésére 39 másodperc alatt lesznek képesek.

Kifejezetten a felülvizsgált időszakhoz köthető, további fontos fejlesztés, hogy az Európai Unió a vasúti közlekedési rendszerek egységesítése és országok közötti átjárhatóságának megteremtése, valamint a személy- és teherszállítás hatékonyabbá és versenyképesebbé tétele érdekében döntött az európai nemzetközi vasúti folyosókon az Egységes Európai Vasúti Közlekedésirányítási Rendszer (ERTMS) bevezetéséről. A már több uniós tagállamban működő GSM-R kommunikációs rendszerhez csatlakozó magyarországi GSM-R hálózat folyamatosan kiváltja a heterogén és egyre nehezebben üzemeltethető analóg vasúti rádiós rendszereket, így kiépítése komoly és előremutató változásokat hoz a magyarországi vasúti közlekedésben. A projekt első fázisának megvalósulásával a Magyarországon áthaladó két nagy nemzetközi vasúti folyosó (É-D Hamburg-Bécs-Budapest-Athén, DNY: Lyon-Trieszt-Ljubljana-Budapest) kommunikációs rendszere válik egységessé és átjárhatóvá. Mindez egyben azt is jelenti, hogy bármely ország vasúti szerelvénye úgy tud közlekedni a tagországok vasúti folyosóin, hogy útját nem akadályozza a kommunikációs rendszerek különbözősége. Az Európai Unió támogatással megvalósuló projekt kedvezményezettjeként a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. a legforgalmasabb vasúti folyosókon, így például a budapesti agglomeráció számos vonalán, illetve a Budapest-Székesfehérvár, a Budapest-Hegyeshalom, a Győr-Zalaegerszeg-Bajánsenye, a Budapest-Szolnok-Püspökladány, a Szolnok-Lökösháza, valamint a Sopron-Szentgotthárd vonalak mentén építette ki a szolgáltatást. A beruházás első fázisának sikeréhez a vasúttársaságok aktív közreműködése is hozzájárult. A kiépített rendszer a magyar állam tulajdona, üzemeltetését a MÁV Magyar Államvasutak Zrt. és a GYSEV Zrt. végzi.

A közösségi közlekedés további fejlődése érdekében nagy jelentősége lenne Sárvár város bekapcsolására az InterCity vasúti közlekedési hálózatba.

Hazánkban is egyre népszerűbb a kerékpáros közlekedés, de infrastruktúrája sajnos országosan elmaradott. Turisztikai szempontból ez Sárváron is érzékelhetően növekvő probléma, amit a város több fejlesztési projekt megvalósításával kezel. Az előző felülvizsgálati ciklusban készült el Sárvár Város Kerékpárforgalmi Hálózati Terve, továbbá létesült kerékpárút Sárvár és Rábásömjén, valamint Sárvár és Gérce települések között.

A Vadkert körút és Rákóczi út kereszteződésétől induló, a Rába hídon átvezető, majd a Sótónyi útig tartó kerékpárút kivitelezése már a jelen dokumentációban felülvizsgált periódusban történt. A TOP-1.2.1-16 „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés” felhívás keretén belül megpályázott projekt 2 szakaszban valósult meg, a 84150 (Sárvár II. bekötőút) számú út mellett, az 1+000 és a 2+053 km szelvények között. Az 1. szakasz közvetlenül csatlakozik a Vadkert körúton már meglévő kétoldali kerékpárúthoz. Az északi oldali kerékpársáv egy újonnan megépült kerékpárút résszel csatlakozik, ami a 84150 jelű úton került átvezetésre, úgy, hogy a déli oldali kerékpársávra a kerékpárútról közvetlenül fel lehessen jutni. A 2. szakasz a körforgalomnál szintén a meglévő kerékpárúthoz csatlakozik. Itt, a Rába ártéren történő átvezetésre egy külön kerékpáros híd készült. Szintén ezen a szakaszon, a Sótónyi úti csomópontban a közvilágítás felújítása is megtörtént.

Járműállomány

A Sárváron nyilvántartott személygépkocsi állomány aránya az itt élő lakosság számához viszonyítva, továbbra is jónak minősíthető és – tekintettel arra, hogy a KSH adatai alapján az üzemeltető lakóhelye szerint Sárváron 2018-ban már 6.011 db személygépkocsit tartottak nyilván, melyből természetes személyek 5.769 db-ot üzemeltettek – kijelenthető, hogy a motorizáltság jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt időszakban. A gépjárműpark átlagos életkora ellenben továbbra sem változott, viszont tovább mérséklődött a nagy fajlagos fogyasztású, régi évjáratú személygépkocsik aránya, ami a közlekedés károsanyag-kibocsátásának szempontjából kedvező jelenség⁴.

A nemzetközi tendenciák alapján a jövőben Sárváron is a személygépjármű ellátottság további növekedésével kell számolni, mely a város környezeti állapotát ronthatja, de társadalmi kára a közúti balesetek számának alakulása miatt is számottevő lehet. A KSH adatai alapján 2018-ban a személyi sérüléssel közúti közlekedési balesetek száma 21 db volt, ami a személygépjármű darabszám alakulása alapján jogosnak tűnő várakozásokkal ellentétben csökkenést jelent az előző 2 év adataihoz képest.

Távközlés, telekommunikáció

Az elérhető legfrissebb statisztikai adatok szerint Sárváron a bekapcsolt vezetékes fővonalak száma 4.178 db. Az előző évek adatainak bázisán ez komoly trendfordulásnak mondható (hiszen a 2016. évi adat 3.252 db volt és hosszú évek óta folyamatos csökkenésről lehetett beszámolni). Az internet előfizetések száma 2018-ban 4.673 db, ebből a kábeltelevízió-hálózaton keresztülieké 1.826 db (feltehetően a helyi szolgáltató által kínált kedvezményes előfizetéses csomagok okozhatták a fővonalak számában történt változást).

Kábel TV

⁴ A levegőtisztaság alakulásának műszeres vizsgálatára a felülvizsgált időszakban nem került sor, így a gépjárművek általi károsanyag-kibocsátás alakulásáról nincsenek érdemi információk.

A kábelhálózatba bekapcsolt lakások száma a KSH adatbázisa szerint 2018-ban 6.116 db volt. Az előző felülvizsgálati időszakban regisztrált több, mint 15 %-os növekedés üteme tehát mérséklődött, de a bővülés még nem ért véget.

4.2. Épületek, területek

2018-ban Sárvár lakásállománya 6.454 darab volt (csak nyolccal több, mint 2016-ban). Az adott évben 16 lakás épült⁵, mindegyik közüzemű ivóvízvezetékekkel és csatornahálózattal ellátott, míg gázvezetékekkel ellátott új építésű lakás 15 db volt.

Önkormányzati szempontból fontos mérföldkő, hogy egyedi kormánydöntés alapján, kormányzati támogatással megvalósult egy multifunkcionális sportcsarnok kivitelezése Sárváron. Az 5000 m²-es csarnok alkalmas nemzetközi szintű kézilabda mérkőzések, továbbá kosárlabda-, futsal- és tollaslabdameccsek megrendezésére. Külön terem épült a birkózóknak és a karate szakosztálynak, ezeken kívül fitness- és konditerem, valamint két fallabdapálya is a sportolók és a látogatók rendelkezésére áll. A sportrendezvényekhez 600 fős lelátó épült, ami 200 mobil ülőhellyel bővíthető. Az épületben helyet kapott egy 156 fős mozi- és konferenciaterem, kiállítótér, illetve egy vendéglátóegység is. Az épület üzemeléséhez megújuló energia kerül felhasználásra (a fűtést hőszivattyús technológia, a villamosenergia-ellátást napelemes rendszer biztosítja). Az épület szomszédságában idővel skatepark, atlétikai pálya, valamint szabadtéri kézi-, kosárlabda- és tenispályák épülhetnek, az egykori téglagyár környéke így sport- és rekreációs övezetté válik.

5. A KÖRNYEZETVÉDELMI TÉNYEZŐK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

5.1. A levegő minősége

Az önkormányzatok települési környezetvédelmi programja a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmazza a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel kapcsolatos feladatokat és előírásokat is. A legutóbb 2019-ben felülvizsgált dokumentációban foglaltak alapján Sárvár levegőminőségi állapotát a természeti (éghajlati, meteorológiai) tényezők alakulásától függően a háttérszennyezés, valamint a lokális szennyező források (az ipari kibocsátások, a fosszilis tüzelőanyagok égetése és a közlekedés) határozzák meg. Az ipari tevékenység döntően a város külső részén, iparterületen zajlik. Lakóépületek közé ékelődő, jelentős kibocsátással járó ipari tevékenység a város területén továbbra sem található. A városba települt ipari és szolgáltató létesítmények légszennyezőanyag-kibocsátása a korábban már megtett intézkedések hatására

⁵ A természetes személy által épített lakások száma ebből 7 db volt, a többszintes, többlakásos formában épített lakások száma pedig 9 db.

határérték alatti⁶. Az ipari és szolgáltatási (pl. távfűtés) tevékenységet végző gazdálkodó szervezetek által a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságnak bejelentett és országosan feldolgozott adatok szerint a kén-dioxid (SO₂), a nitrogén-oxidok (NO_x), a szén-monoxid (CO), a szén-dioxid (CO₂)⁷ és az üledő por (ÜP) kibocsátás csökkenő tendenciát mutat.

A jelen dokumentáció keretében felülvizsgált ciklusban, önkormányzati megbízásból levegőtisztaság-védelmi méréseket nem végeztek (ilyen jellegű előírás nincs), újabb eredmények ezért nem állnak rendelkezésre. Mivel azonban az egyedi fűtésből származó légszennyezőanyag-kibocsátás jelentős mértékű és különösen a szén és a tűzifa felhasználása fajlagosan lényegesen több kén-dioxid, illetve a tökéletlen égés következtében szén-monoxid- és koromkibocsátást okoz, mint a jól szabályozható, korszerű fűtőművek, ezért, amennyiben a levegő minőségében egyáltalán változás állt be, akkor az inkább negatív irányba hathatott.

A közúti közlekedés következtében elsősorban nitrogén-oxidok, szén-monoxid, szénhidrogének, kén-dioxid, korom és ennek felületén policiklikus aromás szénhidrogének (PAH), valamint a ma már egyre kevésbé jellemző ólomszennyezés kerül a település légterébe, gyakorlatilag a talajszinttől legfeljebb 0,5-1,0 magasságban lévő kibocsátóforrásokon (kipufogócsöveken). Másodlagos hatásként a gépjárművek által felkevert por jelenthet légszennyezést. A szennyezőanyagok várható koncentrációi az út-menti területeken az aktuális meteorológiai viszonyoktól függően is változnak. A szakirodalomban ismertett, különböző terjedési modellekkel számított adatok szerint a gépjárművek által kibocsátott légszennyezőanyagok koncentrációi az út tengelyétől mért 8-10 m távolságban általában felére csökkennek, hatásuk azonban még 150-200 m távolságban is kimutatható. Itt kell még megjegyezni, hogy a Nemzeti Közlekedési Hatóság adatai alapján országosan és Sárváron is 1990 óta jelentősen csökkent a légszennyező anyagok kibocsátása és javult a környezeti levegőminőség.

Szintén a Nemzeti Közlekedési Hatóság adatai igazolják, hogy országosan és Sárváron is a személygépkocsi-állományon belül az utóbbi években közel kétszeresére növekedett a dízel gépjárművek aránya. Ez a nitrogén-oxidok (NO_x) és a szálló por (PM₁₀) kibocsátása szempontjából kedvezőtlen jelenség.

Az Energiaklub Szakpolitikai Intézet és Módszertani Központ által publikált, Sárvár Város fenntartható energia- és klímaakcióterve (SECAP 2017.) adatai alapján az önkormányzati, kommunális szektorban igen figyelemreméltó, mintegy 65 %-os CO₂ kibocsátás-csökkenés valósult meg 2007. és 2015. között, ami nagyban köszönhető a végrehajtott korszerűsítéseknek⁸.

A városvezetés azonban itt nem állt meg, továbbra is elkötelezett az éghajlatvédelem és a fenntartható energiagazdálkodás terén. Ennek szellemében, a KEHOP-1.2.1- 18-2018-00082 azonosító számú „Sárvár Város Klímastratégiájának aktualizálása” c. projekt keretében készítette el a Sárvár város klímastratégiája, 2020-2030 kitekintéssel 2050-ig c. dokumentációt [készítő:

⁶ Ezt a 2011. és 2012. években, Sárvár város városrészeinek gyógyhelyé minősítése érdekében elvégzett részletes levegőterheltségi vizsgálatok igazolták.

⁷ Bár a szén-dioxid határértékkel nem szabályozott légszennyező-anyag, kibocsátása a gáz ózonréteget károsító (üveg-ház) hatása miatt, a felső légkör védelme érdekében fontos.

⁸ Összességében 9,1 %-os kibocsátás-csökkenést sikerült elérni Sárváron 2007-2015. között.

TITANIUM EDUCULT Oktatási, Kulturális és Szolgáltató Kft. (9909 Körmen, Németújvári u. 71.)). Az anyag, amely 2 db kibocsátás-csökkentésre, 3 db alkalmazkodásra és 3 db szemléletformálásra irányuló célt tűz ki, s ezek elérése érdekében összesen 25 db intézkedés megvalósítását irányozza elő a következő évtizedekben – értelemszerűen – sok tekintetben kapcsolható a bevezetőben említett európai zöld megállapodáshoz. A klímastratégiában foglalt feladatok jelentős része nem egy konkrét beruházás fejlesztésére, illetve tevékenység lebonyolítására, hanem azok egy csoportjának, típusának alakítására vonatkozik, így a jövőbeni fejlesztési költségek az intézkedések megvalósításának módjától, volumenétől, időpontjától függően igen tág határok között alakulhatnak. Az irány tehát lokálisan is kijelölésre került, a potenciális pályázatok felkutatása során a klímastratégiában foglaltak teljesítése is szempont kell, hogy legyen, s így Sárvár klímavédelmi szempontból hatékony, a fajlagos üvegházhatású gázkibocsátás tekintetében pedig alacsony outputtal jellemzett település lehet.

5.2. Vízhőminőség

5.2.1. Felszíni vizek

Alapvetően nem történtek változások a legutóbbi felülvizsgálat óta eltelt időszakban a felszíni vizek vonatkozásában, a vízfolyásokban gazdag Sárváron és közvetlen környékén. A városban és környékén fellelhető felszíni vizek ismételt, részletes bemutatásától ezért eltekintünk (ezekről a Sárvár Város fenntartható fejlődését összesítő jelentés releváns fejezetei máig érvényes információkkal szolgálnak).

Továbbra is a Rába a település és egyben a táj fő folyója, mely a város alatt felveszi a Herpenyő, a város felett pedig a Gyöngyös-patak, majd a Szaput-árok vizét. Ez utóbbi gyűjti össze a város területén csörgedező többi árok (Vágóhídi-árok, Kertaljai-árok, Vasútmenti-árok) vizét. A várostól K-re, a Hegyhát területén ered a Lánka-patak, mely a Berekbe érve a Rábával párhuzamosan halad egészen Pápócig, ahol zsilipen át a Rábába torkollik. A Rába vízhozama a város körzetében kisvíz idején $6 \text{ m}^3/\text{s}$, középvíznél $37 \text{ m}^3/\text{s}$, nagyvíznél $516 \text{ m}^3/\text{s}$, árvízi hozama pedig már $1.027 \text{ m}^3/\text{sec}$. A statisztikák alapján ez a vízhozam csak 50 éves gyakorisággal ismétlődik, azaz bekövetkezési valószínűsége 2%, de az utóbbi néhány évben mindig volt szükség kisebb-nagyobb árvízvédelmi védekezésre. A Rába energiájával tetemes mennyiségű hordalékot is szállít. Lebegtetett hordaléka 10 éves átlagban $92.160 \text{ m}^3/\text{év}$, a görgetett hordaléka pedig $1.862 \text{ m}^3/\text{év}$. Legnagyobb hordalékhozama az előző értékeknek közel a kétszeresét éri el.

A város második legjelentősebb vízfolyása a Gyöngyös-patak. A Kertváros alatt kialakított csatornával többlet-vizét már a város előtt a Rábába vezethetik. Sárvárnál $15 \text{ m}^3/\text{s}$ átbocsátóképességű mederben folyik. Vízhozama kisvíznél $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$, középvíznél $2 \text{ m}^3/\text{s}$, nagyvíznél $15 \text{ m}^3/\text{s}$. Vízével táplálja a Téglagyári-, a Csónakázó- és az Arborétum területén kialakított mesterséges tavakat. Vízhőminősége általában a III. (tűrhető) kategóriába esik.

A környezetvédelmi programban került megállapításra, hogy a termálvíz időszakosan és lokálisan hatással lehet a vizek minőségére. Az akkor javasolt átfogó elemzés elvégzésére azóta sem került sor, ellenben 2017 júniusában a SOLVEX Környezet- és Vízgazdálkodási Tervező és Kivitelező

Kft. (9700 Szombathely, Tolnay S. u. 1.) elkészítette Sárvár város vízkár-elhárítási tervét, ezáltal eleget téve a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 4. § (1) pontjában rögzített előírásoknak.

5.2.2. Felszín alatti vizek

A korábbi felülvizsgálatokban leírtak szerint Sárvár környéke természetes forrásokban szegény terület, a földtani felépítés miatt leginkább a Kemeneshát lábánál fakadnak vizek. Ilyenekkel az Omlás-erdőben és a Bajti felé eső területen, a vasúti töltés oldalában lehet találkozni. A Rába bal parti területén csak egyetlen természetes forrás ismert, a Sárvár külterületén, a Szombathely felé vezető 88-as számú közúttól nem messze, a szántóföldi táblák közötti természetes mélyedésben felszínre törő rétegforrás, ami a helyiek körében „Álló-kút” néven ismert. A megrendelői adatszolgáltatás alapján az „Álló-kút” vízminőségének vizsgálatára legutóbb 2017-ben került sor (lásd a „LA 21” 3. felülvizsgálatát), akkor a forrás vize a mikrobiológiai tulajdonságok alapján fogyasztásra nem volt alkalmas. Újabb mérési eredmények hiányában részletesebb elemzésre most nem kerül sor.

A Sárvár alatti rétegek gazdag vízkészletet rejtnek. A legfiatalabb, holocén-pleisztocén korú üledékekben tárolódó talajvíz-készlet a régi ásott kutakat és az újabb ipari vizet szolgáltató csőkutakat látja el. A kavicsos talaj jó vízáteresztő képességénél fogva ki van téve a felszínről történő szennyeződésnek, így a talajvíz gyakran magas nitrát-tartalmú, ezért ivásra alkalmatlan.

A talajvíz mélysége Sárvár közigazgatási területén a Rába baloldali teraszos síkján 2-4 m között található, a Rába völgye felé 2 m-ig emelkedik. A Rába jobb oldalán emelkedő Kemeneshát vonulatán azonban 15-20 m mélységben jelenik csak meg. Kémiai összetételét tekintve a kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos típusba sorolható. A talajvíz minőségéről a város területén létesített, a talajvíz esetleges minőségi változását észlelő (monitoring) kutak vizsgálati eredményei alapján lehet tájékozódni.

Az Önkormányzat kezelésében a XIII. városi felhagyott, rekultivált hulladéklerakó területén 5 db figyelőkút, a Sárvár-Hegyközségben felhagyott, rekultivált szilárdhulladék-lerakó területén pedig összesen 11 db talajvíz mintavételi hely található. Ezek előírás szerinti, rendszeres vizsgálatáról az Önkormányzat gondoskodik és a vett vízmintákat az illetékes hatóság által előírt paraméterekre akkreditált laboratóriumban vizsgálattja. A laboreredmények (az értékelő jelentés részeként) évente megküldésre kerülnek a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságok (2019-ben a Vas Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály, illetve a Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság) részére.

Az Önkormányzat kezelésében, Sárvár 1247/2 hrsz. alatt bejegyzett ingatlanon lévő rekultivált hulladéklerakó (XIII. városi lerakó) területén jelenleg is kármentesítési monitoring tevékenység folyik. A kötelezést legutóbb a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztálya a VA-06/AKF05/380-1/2020. számon adta ki. A figyelőkutakból végzett utóellenőrzés legutóbbi,

2019. évi vizsgálati eredményeit az 5. táblázat foglalja össze. A Sárvár-Hegyközség területén lévő mintavételi helyek vizének vizsgálati eredményeit a 6-8. táblázatok ismertetik.

A vizsgálati eredmények kiértékelésénél – mivel külön hatósági előírás nincs, illetve korábban egyedi és/vagy kármentesítési célállapot határérték sem került megállapításra – a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben (a továbbiakban: Együttes rendelet) megállapított határértékek az irányadók. A táblázatokban az Együttes rendeletben szereplő határértékektől eltérő, illetve azokat meghaladó mennyiségek *vastagon* szedve szerepelnek; a vizsgálóműszerek kimutatási határa alatti koncentrációkat „k. a.” jelöli.

5. táblázat A Sárvár 1247/2 hrsz. alatti ingatlan figyelőkútjaiból vett vízminőség vizsgálati eredményei, 2019.

vizsgált paraméter	határérték	S-1 jelű kút	S-2 jelű kút		S-3 jelű kút	S-4 jelű kút	S-5 jelű kút
			I. félév	II. félév			
pH	≥6,5 és 9,0≤	7,06	6,86	6,88	7,24	7,19	7,12
összes oldott anyag (mg/l)	-	498	2780	2580	400	394	420
nitrát (mg/l)	50	0,7	0,7	2,6	0,7	5,1	0,8
nitrit (mg/l)	0,5	0,24	0,02	0,15	<i>0,77</i>	<i>1,00</i>	0,49
ammónium (mg/l)	0,5	0,48	<i>21,8</i>	<i>48,6</i>	<i>1,83</i>	<i>0,53</i>	<i>1,15</i>
szulfát (mg/l)	250	30	k. a.	63	k. a.	37	k. a.
foszfát (mg/l)	0,5	k. a.	0,06	0,11	0,08	0,41	0,09
B (µg/l)	500	33	<i>1660</i>	<i>4970</i>	171	34	k. a.

A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy az S-2 jelű kút vízminősége az ammónium és a bór, az S-3 és S-4 jelű kutaké a nitrit és az ammónium, az S-5 jelű kúté pedig az ammónium esetében kifogásolt. Az S-1 jelű kút kivételével az ammónium-ion koncentrációja mindegyik megfigyelési ponton túllépi az Együttes rendeletben megállapított határértéket.

Az eredményeket az előző években mért értékekkel összehasonlítva az ammónium esetében általában véve javulás tapasztalható, illetve a nitrit kismértékű feldúsulása érzékelhető. A korábban rendszeresen előforduló magas foszfát tartalom 2019-ben egyik kútban sem volt jellemző. A legrosszabb vízminőség egyértelműen a kényszerűségből nem megfelelően elhelyezett S-2 jelű figyelőkútban jelentkezik. Itt az ammónium mellett a vizsgált toxikus elem (bór) koncentrációja is folyamatosan többszöröse a vonatkozó határértéknek.

6. táblázat A Sárvár-hegyközségi hulladéklerakó I. ütem figyelőkútjaiból vett vízminőség vizsgálati eredményei, 2019.

vizsgált paraméter	határérték	IV. jelű kút		V. jelű kút		VI. jelű kút		VII. jelű kút		I. ütem 1. kút	
		I. félév	II. félév	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév
pH	≥6,5 és 9,0≤	6,83	6,98	6,71	6,93	6,87	6,90	6,78	6,94	7,15	7,57
EC (µS/cm)	2500	1260	1500	1680	1080	1720	1680	1570	1620	820	934
nitrát (mg/l)	50	2,8	20,8	14,1	13,2	76,2	68,4	42,1	37,7	40,8	44,7
nitrit (mg/l)	0,5	0,38	4,36	1,61	0,01	0,03	0,01	k. a.	0,01	0,02	0,21
ammónium (mg/l)	0,5	0,03	12,0	13,5	k. a.	0,15	k. a.	k. a.	k. a.	0,07	0,18
KOI _{ps} (mg/l O ₂)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9	k. a.
klorid (mg/l)	250	-	-	-	-	-	-	-	-	67	106
B (µg/l)	500	432	329	226	249	45	133	k. a.	127	-	-
C _{összes} (µg/l)	50	k. a.	3,6	k. a.	2,5	k. a.	3,7	k. a.	3,7	-	-
Ni (µg/l)	20	7,0	6,2	11,7	5,4	4,8	4,0	3,7	3,1	-	-
Zn (µg/l)	200	k. a.	15,9	26,5	11,8	5,1	8,0	k. a.	11,4	-	-

* A mintavételi pont a mintavétel időpontjában nem volt megközelíthető, ezért mintavétel nem történt.

A táblázat adatai alapján a vett vízminőség vizsgált paraméterek mért értékei a IV. és V. jelű kútokban a nitrit és az ammónium, a VI. jelű kútban a nitrit és az ammónium, a VI. jelű kútban a nitritát vonatkozásában nem feleltek meg az Együttes rendeletben meghatározott határértékeknek.

Az elmúlt időszakban a IV. jelű kútban az ammónium mért értékei jellemzően egész évben magasak voltak (2018. II. félévében pl. 28,1 mg/l). A 2019. évi eredmények ezzel szemben széles intervallumban ingadoztak és a vegyület koncentrációja csökkenésnek indult, illetve a kútban a nitrit is megjelent (ez korábban nem volt megfigyelhető), ami valószínűsíthetően a természetes nitrifikációs folyamatok beindulásának eredménye. Az V. jelű kút I. féléves eredményei nehezen értelmezhetők, mivel a sokéves korábbi adatsoroktól élesen eltérnek, a II. féléves értékek viszont újra az előző évek mérési eredményeivel korrelálnak. Tekintettel arra, hogy a nitrit és az ammónium koncentrációja a IV. kút adataival mutat szoros összefüggést, leginkább a minták felcserélése feltételezhető. A VI. jelű kút vízminőség vizsgálati adatai 2018-hoz képest ugyan megnövekedett, de a hosszú időszoros adatok szerint a mért értékek alapvetően stagnáló jellegűek, sőt, 2016-2017-hez képest kismértékű minőségi javulás érzékelhető.

A VII. jelű kút és a 2019-ben mintázható kiskerti kút vizének minősége javult, ennek köszönhetően az eredmények teljes mértékben megfeleltethetők a vonatkozó jogszabályban megadott határértékekkel.

A IV. jelű kútban a bór mennyisége kismértékű feldúsulást jelez, mindemellett kijelenthető, hogy a toxikus elemek továbbra is alacsony koncentrációban vannak jelen a vizsgált kutak vizében.

7. táblázat A Sárvár-hegyközségi hulladéklerakó III/1. ütem mintavételi helyein vett vízminiaték vizvizsgálati eredményei, 2019.

vizsgált paraméter	határérték	Sárvár I. jelű kút		Sárvár III. jelű kút		Sárvár III/1. ütem 2. kút		Sárvár csurgalékvíz	
		I. félév	II. félév	I. félév*	II. félév*	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév
pH	$\geq 6,5$ és $9,0 \leq$	6,82	7,24	-	-	6,56	7,08	8,84	7,69
vezetőképesség ($\mu\text{S}/\text{cm}$)	2500	343	339	-	-	2260	1910	4970	4360
összes oldott anyag (mg/l)	-	244	266	-	-	1600	1230	3500	2670
nitrát (mg/l)	50	49,9	49,0	-	-	234	181	2,7	6,0
nitrit (mg/l)	0,5	0,18	0,31	-	-	k. a.	0,04	k. a.	0,02
ammónium (mg/l)	0,5	0,17	0,02	-	-	0,17	k. a.	2,81	29,4
KO _{lps} (mg/l O ₂)	-	0,9	k. a.	-	-	5,8	2,4	122	46
klorid (mg/l)	250	10	18	-	-	167	157	898	651
szulfát (mg/l)	250	62	86	-	-	325	298	k. a.	k. a.
B (mg/l)	0,5	k. a.	110	-	-	0,077	0,286	1,28	k. a.
C _{összes} ($\mu\text{g}/\text{l}$)	50	k. a.	k. a.	-	-	k. a.	3,5	5,2	k. a.
Ni ($\mu\text{g}/\text{l}$)	20	6,1	7,5	-	-	11,1	20,1	29,6	k. a.
Zn ($\mu\text{g}/\text{l}$)	200	21,9	6,1	-	-	8,8	15,2	2,1	k. a.
TPH ($\mu\text{g}/\text{l}$)	100	k. a.	k. a.	-	-	k. a.	k. a.	k. a.	162

* A mintavételi pont nem megközelíthető.

A táblázat adatai alapján a Sárvár I. jelű monitoring kútból vizsgált paraméterek mindegyike megfelel az Együttes rendelet által támasztott követelményeknek, a vett vízmintákban káros mennyiségű, illetve veszélyes mértékű szennyezőanyag koncentráció nincs. A Sárvár III/1. ütem 2. kút vizének minősége a nitrát, a szulfát és – II. félévben – a nikkelt tekintetében kifogásolt, míg a csurgalékvíz-tározóban lévő víz jellemzően rossz minőségű, a vizsgált paraméterek közül az EC, az ammónium, a klorid, továbbá alkalmanként a bór, a nikkelt és a TPH mért értékei sem feleltethetők meg az Együttes rendeletben előírt határértékekkel. Kijelenthető azonban az is, hogy a műtárgy műszaki védelme megfelelő, hiszen a környezetében lévő kutakban hasonló szennyező komponensek nem azonosíthatók.

A táblázat eredményeit a korábbi évi adatokkal összehasonlítva megállapítható, hogy a Sárvár I. jelű kútban a különböző nitrogénformák koncentrációja fokozatosan csökkent, s a vízminőség így 2019-re eleget tesz az Együttes rendelet előírásainak (bár a nitrát tartalmak továbbra is a vonatkozó határérték közvetlen közelében alakulnak). A Sárvár III/1. ütem 2. kútban a nitrát, a szulfát és a nikkelt koncentrációja is megnövekedett. Előbbi vegyülettel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a mintákból az ammónium és a nitrit ezzel egyidejűleg teljesen eltűnt, azaz nagy valószínűséggel „csak” a természetes nitrifikációs folyamatok zajlottak le a kút környezetében áramló felszín alatti vízben. Az utóbbi 2 összetevő feldúsulása azonban nehezen magyarázható, mivel hasonló jelenség több éve nem volt jellemző. Az elmúlt 4 év maximumainak elérése (a szulfát esetében 299 mg/l, a nikkelnél pedig 31,3 µg/l – mindkettő 2016. I. félévében) óta az eredmények csökkenésről tanúskodtak, ami ezek szerint csak átmeneti javulás volt. A csurgalékvíz gyűjtő/párolgató medencében összegyűlt víz minősége – a korábbi évekhez hasonlóan – rossznak mondható, a környezetre veszélyes komponensek feldúsulása azonban nem tapasztalható.

8. táblázat A Sárvár-hegyközségi inert hulladéklerakó figyelőkútjából vett vízminták vízvizsgálati eredményei, 2019.

vizsgált paraméter	határérték	Sá-10 jelű kút (minta jele: Sárvár II.)	
		I. félév	II. félév
pH	≥6,5 és 9,0≤	6,87	6,65
EC (µS/cm)	2500	812	654
összes oldott anyag (mg/l)	-	594	468
nitrát (mg/l)	50	116	5,3
nitrit (mg/l)	0,5	0,02	0,14
ammónium (mg/l)	0,5	k. a.	k. a.
KOI _{ps} (mg/l O ₂)	-	1,0	k. a.
klorid (mg/l)	250	5,0	20,0
szulfát (mg/l)	250	147	131
B (µg/l)	500	190	202

Co (µg/l)	20	k. a.	k. a.
C _{rösszes} (µg/l)	50	k. a.	k. a.
Ni (µg/l)	20	4,1	3,7
Zn (µg/l)	200	17,1	10,4

A 8. táblázat alapján megállapítható, hogy a kút vízminősége csak egyetlen esetben nem felelt meg az Együttes rendeletben megállapított követelményeknek. A vizsgált nehézfémek és toxikus elemek mért értékei határértéken belül alakultak.

Az adatokat az elmúlt évek vizsgálati eredményeivel összehasonlítva a szulfát és a nitrát koncentrációjában jelentős javulás figyelhető meg. A II. félévben jellemző – a vonatkozó jogszabályban foglaltaknak minden tekintetben megfelelő – értékek utoljára 2016-ban jelentkeztek. A korábban rendszeresen kifogásolt bór koncentrációja 2016. óta folyamatosan határérték alatti.

Tekintettel arra, hogy a felhagyott hulladéklerakók Sárvár város ivóvízbázisával továbbra sincsenek kapcsolatban, a lakosság ivóvízellátását nem veszélyeztetik. A megvalósított rekultivációkkal a felszíni csapadékvizek hulladéktestbe történő szivárgásának lehetősége megszűnt, így azok további kioldó hatásával gyakorlatilag nem kell számolni.

Ivóvíznyerésre csak a védett, talajvíztároló rétegtől záróréteggel jól elkülöníthető artézi vizet adó réteg alkalmas. Sárváron ezt a funkciót a pannon rétegek töltik be. Erre a rétegre települt a város vízellátását biztosító 5 db mélyfúrású kút. Mivel ezek kapacitása csúcsidőben nem elégséges, ezért a Sárvár-újmajori vízmű-telepről is vezetnek vizet a sárvári vízmű-telepre (lásd még a 4.1. fejezetben). Az egészséges ivóvíz megőrzése szempontjából továbbra is megoldandó feladat az üzemelő vízbázisok hidrogeológiai védelmének megvalósítása!

A mélyebb szintekben elhelyezkedő rétegek a területen jellemző geotermikus hatás következtében már nem hideg vizet, hanem 35 °C-nál magasabb hőmérsékletű termálvizet szolgáltatnak, melyek gyógyvízként történő hasznosítás esetén hatalmas fejlesztési/fejlődési lehetőségeket biztosíthatnak Sárvár részére. Minőségi védelmük szintén kiemelt feladat, hiszen a termálvíz gyógyászati és idegenforgalmi hasznosításán alapul Sárvár nemzetközileg is elismert gyógy- és idegenforgalma.

A település környékén 1200 méteres mélységből 43 °C-os, 2000 méterről magas sótartalmú 83 °C-os gyógyvíz tör fel. Ez utóbbi fontos alkotórésze a nátrium-klorid, a hidrogén-karbonát, a jód, a bróm, a fluor és számos nyomelem.

A Sárvári Gyógy- és Wellnessfürdő kútja alkáli-hidrogén-karbonátos gyógyvíz, mely főként nátrium-kloridot, hidrogén-karbonátot, nyomelemeket tartalmaz, ként és radont azonban nem⁹.

⁹ Az alkáli-hidrogén-karbonátos vizek közé tartoznak azok a vizek, amelyek 1000 mg/liter feletti mennyiségben tartalmaznak szilárd alkotórészt, és a kationok közül a kalcium és magnézium, az anionok közül a hidrogén-karbonát van többségben (Than-féle egyenérték-százalékuk eléri a 20 %-ot). Az ún. alkalikus (alkáli-hidrogén-karbonátos) vizek nátrium- és hidrogén-karbonát-ionokat tartalmaznak.

Az alkalikus (kalcium-, magnézium-hidrogén-karbonátos) fürdők vizei jól alkalmazhatóak a balneoterápiában. Ivókúra formájában gyomor- és bélhurut, valamint légúti gyulladással megbetegedések esetén használják. Gyulladáscsökkentő hatása a baktériumölő sejtek számának növekedésével is összefügg. Emellett a vesehomok és nem beékelődött vesekövek hajtására is alkalmas, mivel vizeletkiválasztó hatása számottevő.

A fürdő alkáli-hidrogénkarbonátos vize kiválóan alkalmas mozgásszervi megbetegedések gyógykezelésére, rehabilitációra, sportsérülések utókezelésére, neurológiai tünetegyüttesek enyhítésére, izomlazító fürdésre.

5.3. Hulladékgazdálkodás

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény rendelkezései szerint a települési önkormányzat az önkormányzati hulladékgazdálkodási közfeladat ellátását a közszolgáltatóval kötött hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződés útján biztosítja. A helyi közszolgáltatási feladatok egy részénél az önkormányzat – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően – maga határozhatja meg, hogy mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el, ugyanakkor törvény kötelezi a települési önkormányzatokat egyes közszolgáltatások ellátására. A közszolgáltatás ellátásának területi lehatárolása, az adott területen minimálisan ellátandó közszolgáltatási feladatok meghatározása mindenkor az Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Tervben foglaltakkal összhangban kell, hogy történjen.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) 19. pont értelmében továbbra is önkormányzati közfeladat a hulladékgazdálkodás, azaz a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás helyi szintű részletszabályainak meghatározása az önkormányzat közigazgatási területén, valamint a hulladékgazdálkodási közszolgáltató kiválasztása és a közszolgáltatási szerződés megkötése.

Sárvár város közigazgatási területén a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenységet 2017. október 1. óta a STKH Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. (9400 Sopron, Harkai domb 0466/31 hrsz.) látja el. A közszolgáltatási díj számlázását és a díjak beszedését jelenleg is az NHKV Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt. (1036 Budapest, Lajos utca 103.) biztosítja.

A kötelező közszolgáltatás igénybevétele során a természetes személy ingatlan tulajdonosnak részt kell vennie a házhoz menő elkülönített szelektív díjmentes hulladékgyűjtésben, mely során családi házaknál 80 vagy 120 literes edényzetben, vagy gyűjtőzsákban kéthetente egy alkalommal, társasházaknál 120 literes edényzetben vagy 770 vagy 1.100 literes konténerben hetente egy alkalommal történik a papír-, műanyag-, fém-, és a vegyes összetételű kompozit csomagolási hulladék gyűjtése. Az üveg csomagolási hulladék gyűjtése családi házaknál havonta egy alkalommal házhoz menő zsákos rendszerben történik. A fentiekén túl a papír-, műanyag-, fém-,

vegyes összetételű kompozit-, és az üveg csomagolási hulladékot a hulladékgyűjtő szigetek konténeireiben kell elhelyezni. A gyűjtés során az üveg csomagolási hulladékot a papír-, műanyag-, fém-, és vegyes összetétel kompozit csomagolási hulladéktól elkülönítetten kell gyűjteni.

Természetes személy ingatlantulajdonostól származó biológiailag lebomló hulladék gyűjtése házhoz menő biológiailag lebomló hulladékgyűjtés keretében történik Sárvár város családi házas ingatlanjai vonatkozásában. A gyűjtés igénybevételéhez szükséges 60 literes előnyomott gyűjtőzsák a Szolgáltató ügyfélszolgálatán 21 db/háztartás/év mennyiségben féléves bontásban vehető át, feltéve, hogy az ingatlanhasználó tulajdonosnak hulladékgyűjtéssel összefüggő tartozása nem áll fenn, vagy azt a kérelem előterjesztésekor megfizeti. A kertvárosi városrészben már kihelyezett biokukák továbbra is használatban vannak. Ha egy ingatlantulajdonos biokukával rendelkezik, díjmentes gyűjtőzsák igénybevételére nem jogosult. A fentiekén túl felmerülő, biológiailag lebomló hulladék gyűjtésére vonatkozó igény esetén a gyűjtés igénybevételéhez szükséges 60 literes előnyomott gyűjtőzsák a Szolgáltató ügyfélszolgálatán, minimum 5 db-os kiszerelésben vásárolható meg. Az összekötözött ágnyesedék gyűjtése évente kétszer alkalommal (tavasszal és ősszel) ingyenes. Karácsonyfa gyűjtés január hónapban kétszer alkalommal, hétköznapi napon gyűjtve díjmentes.

A természetes személy ingatlantulajdonos havonta egy alkalommal az építési-bontási hulladékot a Szolgáltató által Sárvár város közigazgatási területén kijelölt helyre maga elszállíthatja és ott díjmentesen elhelyezheti, évente 1 m³/háztartás/év mennyiségben.

Díjmentes lomtalanítás: természetes személy ingatlanhasználó a házhoz menő lomtalanítást évente egy alkalommal, maximum 2 m³ mennyiségben díjmentesen veheti igénybe. A házhoz menő díjmentes lomtalanítás július, augusztus hónapok és vis maior helyzet kivételével egész évben igénybe vehető. A lomtalanítás iránti igényt az ingatlanhasználónak kell bejelentenie a közszolgáltató felé. Az igénybejelentés során szükséges megadni a lomhulladék várható mennyiségét. A 2 m³ feletti lomhulladék csak a díj megfizetése mellett szállítható el. A közszolgáltató a lomhulladékot az igénybejelentést követő 10 munkanapon belül, az ingatlanhasználóval előre egyeztetett napon szállítja el. Lomtalanításkor kizárólag a lomhulladék kerül elszállításra. A ki nem használt díjmentes lomtalanítási alkalom a következő naptári évre nem vihető át.

Díjköteles lomtalanítás: A díjmentes lomtalanításon túl a természetes személy ingatlanhasználó a lomtalanítás keretébe tartozó lomhulladékot házhoz menő díjköteles lomtalanítás keretében is elszállíttathatja a közszolgáltatóval.

A szelektív kukában elhelyezhető csomagolási hulladékok az alábbiak:

- papírhulladék – vegyes papír, kartonpapír, élelmiszerek és kozmetikai cikkek nem szennyezett papírdobozai;

- műanyag hulladék – üdítős és ásványvizes műanyag palackok lapítva, tisztítószeres (mosó- és mosogatószeres, öblítők) flakonjai, kozmetikai cikkek (samponok, tusfürdők) flakonjai, vegyes fólia;
- fémhulladék – sörös, üdítős alumínium dobozok, konzervdobozok;
- vegyes összetételű kompozit csomagolási hulladék (ún. italos kartondoboz) – tejes, gyümölcsleves, többretegű kartondobozok tisztán és lapítva;
- üveghulladék – az üveg csomagolási hulladék gyűjtése a gyűjtőszigetek üveg konténereiben és családi házaknál négyhetente házhoz menő zsákos gyűjtéssel történik.

Sárvár közigazgatási területén, a közszolgáltatás keretében a 2018-2019-ben begyűjtött hulladékmennyiségeket a (közszolgáltató adatszolgáltatása alapján összeállított) *9. táblázat* mutatja.

9. táblázat Sárvár közigazgatási területén, a közszolgáltatás keretében 2018-2019-ben begyűjtött hulladékmennyiségek (mértékegység: kg)

Megnevezés	azonosító kód ¹⁰	2018.	2019.
egyéb, kevert csomagolási hulladék	15 01 06	271.054	272.995
üveg csomagolási hulladék	15 01 07	80.940	74.480
biológiailag lebomló hulladék	20 02 01	136.320	338.450
egyéb települési hulladék, ideértve a vegyes települési hulladékot is	20 03 01	3.992.562	4.569.938
lomhulladék	20 03 07	647.690	1.094.120
összesen:		5.128.566	6.349.983

5.3.1. A nem közművel gyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtése

Az 1995. évi LVII. törvény 44/C. § (1) bekezdése alapján a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtése kötelezően ellátandó közszolgáltatás. Sárvár közigazgatási területén a közszolgáltatást – közszolgáltatási szerződés alapján, a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően – továbbra is Szabó Norbert egyéni vállalkozó (9633 Simaság, Deák Ferenc u. 11.) látja el.

A közszolgáltatást igénybe vevőknek a szolgáltatás költsége a szippantott szennyvízre vonatkozó rezsicsökkentésről, valamint egyes törvényeknek a további rezsicsökkentéssel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXIV. Törvény 1. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően, valamint ezen rendelkezések alapján Sárvár Város Önkormányzata Képviselő-testületének a köztisztaság fenntartásának rendjéről és a hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 5/2002. (II. 21.) önkormányzati rendelete 2. mellékletében szabályozott díj alapján 1.328 Ft/m³ + ÁFA, melyet Sárvár Város Önkormányzata a közszolgáltató gazdaságos működéséhez szükséges mértékig – az 1995. évi LVII. törvény 44/D. § (8) bekezdése alapján – havi, tételes elszámolást követően kompenzációval egészít ki.

5.4. Talajminőség

Talajkészletünk ésszerű hasznosítása, termékenységének megóvása és védelme a mezőgazdaság és a környezetvédelem közös feladata. Ennek fontosságát hangsúlyozzák a hazai és a nemzetközi szintéren egyre gyarapodó szakmapolitikai felhívások, ajánlások és egyezmények is. A talajvédelem hosszú távú stratégiájának megvalósítása ugyanakkor csak a környezeti erőforrások egységes védelmének, fenntartható használatának figyelembevételével valósítható meg. Hazánkban a talajok védelmét mindenkor a hatályban lévő, a termőföld védelméről szóló 2007.

¹⁰ A hulladékjegyzékről szóló 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet alapján.

évi CXXIX. törvény deklarálja, meghatározva a talajvédelemmel összefüggő tevékenységek, valamint az esetleges hatósági eljárások, szankciók körét.

A Sárvár környékén előforduló talajtípusok ismertetése a 2009-ben készült, többször idézett „LA 21” dokumentációban megtörtént, a talajok minőségében érdemi változás azóta sem következett be. Szennyeződésük potenciális veszélyforrásai továbbra is a következők:

- szennyvíz, szennyvíziszap, hígtrágya mezőgazdasági felhasználása;
- növényvédő szerek, műtrágyák túlzott mértékű felhasználása;
- illegális hulladéklerakásból származó szennyezések;
- eróziós, deflációs talajpusztulás.

A legfőbb ismert veszélyforrás Sárváron a szennyvíziszap termőfölon történő elhelyezése. A probléma a megfelelő talajtulajdonsággal rendelkező területek kiválasztásával, illetve a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól szóló 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendeletben foglaltak betartásával megelőzhető. Annak érdekében, hogy minőségi romlás a jövőben se következzen be, a kijuttatáskor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, nehogy a szennyvíziszap károselem-tartalma az 50/2001. (VI. 3.) Korm. 3. sz. mellékletében közölt koncentrációkat meghaladja, illetve a kijuttatással érintett szántóterület:

- pH értéke 5,5-nél alacsonyabb;
- szélsőséges mechanikai összetételű;
- termőrétegének vastagsága 60 cm-nél kevesebb;
- talajvízének évi átlagos szintje 150 cm-nél magasabb;
- felszíne fagyott vízzel telített legyen.

5.5. Zaj- és rezgésvédelem

Az 1995. évi LIII. törvényben foglaltak szerint az önkormányzatnak stratégiai zajtérképet kell készítenie. A törvény és a kapcsolódó jogszabályok előírják, hogy a zaj elleni védelem nem csak a meglévő magas terheltségű területek csökkentésére kell, hogy kiterjedjen, hanem ugyanolyan figyelmet kell fordítani a még „háborítatlan területek” védelmére, a még meglévő kedvező környezeti állapot, a csend megőrzésére is. Ez a szempont, ez a törekvés kevésbé jelenik meg az intézkedési tervekben. A kedvezőtlen környezeti zajállapotot a közúti- és vasúti közlekedés, az üzemi zaj, a szabadidős zajforrások határozzák meg.

Korábban, Sárvár gyógyhellyé minősítése céljából a Rákóczi utca, a Markusovszky utca, a Temető utca, az Alkotmány utca és a Vadkert körút zajterhelő hatásának vizsgálatára került sor. Az útvonalak mentén elhelyezkedő védendő ingatlanok zajterhelése megfelelt a környezetvédelmi előírásoknak. A gyógyhellyé minősítés szempontjainak vizsgálatához zajtérkép is készült az érintett területekről a nappali és az éjszakai időszakban. A zajtérképezés során a területek

zajterhelését meghatározó közutak kibocsátását vizsgálták. A 2012. évi vizsgálatok alapján megállapítható volt, hogy a kijelölt gyógyhely területeken a közúti közlekedéstől származó zajterhelés alatta marad a követelményértékeknek, tehát a területek zajterhelése megfelel a fokozottan védett területekre vonatkozó előírásoknak, így a város zajvédelmi szempontból gyógyhellyé minősíthető. Sárvár volt az első település, amely sikeresen megfelelt a gyógyhellyé nyilvánítás szigorú feltételeinek és 2012. október 19-én két területe is megkapta az erre vonatkozó minősítést. Az azóta eltelt időszakban önkormányzati megbízásból újabb zaj- és rezgésvédelmi méréseket nem végeztek.

5.6. Élővilág- és természetvédelem

A Sárvár város közigazgatási területén található természeti értékek vonatkozásában a felülvizsgált időszakban nem következett be változás. Megemlíthető ugyanakkor, hogy a Csónakázó-tórendszer bővítése és a kapcsolódó zöldterületek természetvédelmi prioritású fejlesztése továbbra is napirenden van. A koncepció szerint a közel 10 ha-os agyag-nyerőhely rekultivációjával, illetve a Csónakázó-tó meglévő vízfelületének bővítésével és parkerdő kialakításával egyedülálló zöldfelületi rendszer hozható létre, melynek vízjogi- és építési engedélye már az Önkormányzat rendelkezésére áll. A tervezett beruházással befejeződne az egykori agyaggödör rekultivációja, a terület vízutánpótlásának biztosításával pedig jó természetességű vizes élőhely alakítható ki, amely szaporodó helyet biztosítana a kételtű fajoknak, valamint biztosítaná a mocsári teknős élőhelyének fennmaradását. A tavak körül gyalogösvények és természetvédelmi tanösvény, kerékpárutak, nordic-walking útvonalak jönnének létre. A beruházás Sárvár kijelölt gyógyhelyi területén valósulna meg, tovább növelve itt a szabadidő aktív eltöltésére irányuló szolgáltatások számát és színvonalát. A projekt pályázati támogatás elnyerése esetén valósulhat meg.

6. A GAZDASÁGI ERŐFORRÁSOK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A korábbi „LA 21” felülvizsgálatokban leírtak továbbra is helytállóak, miszerint Sárvár jelentős gazdasági központ volt a rendszerváltás előtt és utána is az maradt, azonban a gazdasági szerkezete jelentősen átalakult. Sárvárt és közvetlen térségét a kilencvenes évek egyik „sikertörténeteként”, az ország egyik legdinamikusabban fejlődő mikrorégiójaként tartják számon, amit a statisztikai adatok többségében alátámasztanak. A külföldi tőke beáramlása (az iparba), a foglalkoztatás magas foka, a termelési mutatók dinamikája és szintje valóban látványos pozitív ismérvek. E kedvező folyamatok nagyban hozzájárultak a város általános fejlődéséhez.

A helyi gazdaságának általános jellegére alapvető hatással bír – a fentiek szerint is – az ipar. Ez az ágazat a legnagyobb foglalkoztató, s számos egyéb területen továbbra is központi szerepet játszik. Fontos körülmény, hogy az átalakult gazdasági szerkezet és megerősödött ipar a turizmust közvetlenül nem veszélyezteti, környezetterhelése nem jelentős, a két szektor térbeli elkülönülése és viszonylag nagy távolsága is kedvező adottság. A vállalkozások szerves részét képezik a város életének, fejlődésének.

A város főként a gyógyfürdőjének köszönheti vendégforgalmának jelentős részét, ezért szükséges, hogy az ezzel kapcsolatos együttműködések kiemelt szerepet kapjanak. A gyógyhelyhez kapcsolódó beruházások megvalósulása érdekében fontosak a társadalmi és gazdasági együttműködések is. A fejlesztési célok realizálásához Sárvár társadalmi-gazdasági szereplőinek hatékony együttműködéseinek kialakulása elengedhetetlen. A kapcsolatok „gyümölcse” így nemcsak a gyógyfürdőbe belépő vendégek számának alakulásában mérhető, hanem a szállásférőhelyek, a vendégéjszakák mennyiségének növekedésében, valamint a kapcsolódó szolgáltatások (vendéglátás, kereskedelem) kihasználtságában is. A Sárváron a felülvizsgált időszakban működő vállalkozások számáról a 10. táblázat tájékoztat, a KSH adatai alapján.

10. táblázat A Sárváron működő vállalkozások 2018. évi összesítése (mértékegység: db)

regisztrált gazdasági szervezetek	korlátolt felelősségű társaság	betéti társaság	főfoglalkozású egyéni és önálló vállalkozás	mellékfoglalkozású egyéni és önálló vállalkozás
2.675	329	131	1.166	1.387

kiskereskedelmi egységek	ebből ételmeiszer, illetve ételmeiszer jellegű	gyógyszertár	vendéglátóhely
323	64	4	125

A legutóbbi felülvizsgálat óta eltelt időszakban a regisztrált vállalkozások száma nőtt, ezzel párhuzamosan a korlátolt felelősségű társaságok és a betéti társaságok száma egyaránt csökkent. A fő- és mellékfoglalkozású egyéni és önálló vállalkozások száma gyarapodott.

A kiskereskedelmi egységek, illetve a vendéglátóhelyek száma is nőtt, ugyanakkor az ételmeiszer és ételmeiszer jellegű készítményt forgalmazó üzletek, továbbá a gyógyszertárak mennyisége nem változott.

7. A SZOLGÁLTATÁSOK, TURIZMUS VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

Sárvár továbbra is jelentős hagyományokkal, értékes adottságokkal rendelkező fürdőváros, ahol a helyi turizmus alapjait hivatalosan az új turizmusfejlesztési koncepció elfogadásával sikerült lerakni. Sárvár fejlődését nagyban a 2002. decemberében megnyílt, új Sárvári Gyógy- és Wellness Fürdő népszerűségének, illetve a gazdag turisztikai vonzerejének köszönheti. A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően az ország egyik legkorszerűbb fürdője található itt.

Az Önkormányzat 2011 tavaszán határozta el, hogy erősíteni kívánja a város gyógyturizmusban betöltött szerepét. A cél elérésében fontos mérföldkő volt, amikor a Sárvár 2012. október 19-én megkapta a gyógyhelyé minősítés oklevelét „Sárvár-Gyógyvarázs” és Sárvár-Arborétum” elnevezéssel. A város adottságai kimagaslóan jók, a gyógyvíz kiváló, a természeti környezet rendezett és megfelelő számú szálláshely is rendelkezésre áll.

A „LA 21” 3. felülvizsgálatakor részletezett adatsorok a beruházások sikerességét igazolták. Ezekből világosan látszik, hogy Sárvár 2011-ben „lépett szintet”, amit 2016-ban egy újabb, kisebb csúcs követett.

A pozitív irány változások egyik nyilvánvaló mozgatója, hogy Sárvárt nemcsak a gyógy- és termálfürdő miatt érdemes felkeresni, hanem azért is, mert a város számos, kulturális szempontból is jelentős értéket képvisel. Ilyen például a Nádasdy-vár együttese a Nádasdy Ferenc múzeummal, a Szent László katolikus templom, a Várpark, az évszázados platánjaival, a közel tízhektáros Arborétum vagy a Csónakázó tó és a Vadkert környéke. Ezen túl évről-évre számos rendezvény szerveződik, de a szabadidő aktív eltöltésére is több lehetőség nyílik.

A fürdőépítés mellett megkülönböztethető és vonzó arculatot igyekeznek adni a városnak, mint fürdőhelynek, és mint egészségcentrumnak, valamint történelmi hangulatú, gazdag kultúrájú településnek is. Az egészségturizmusnak, a gyógy- és termálturizmusra építhető idegenforgalmi ágának a kiemelt fejlesztése képezi a kistérség fejlesztési stratégiájának központi elemét. A Sárvárra látogatók, a gyógyító szolgáltatások mellett igényt tarthatnak más programokra is, mint például természetgyógyászat, gyógylovaglás, vagy akár szervezett aktív pihenőprogramok. Az újdonságok kínálásának nagyfokú kreativitást is igénylő követelménye ma már természetes a minőségi turizmusban és az ágazat városi szereplői tevékenyen részt vesznek a folyamatban. Nyilvánvalóan ennek is köszönhető a számszerű adatok alakulásában tapasztalható pozitív változás a felülvizsgált időszakban (11. és 12. táblázatok).

11. táblázat Szálláshely férőhelyek számának alakulása Sárváron 2018-ban (forrás: KSH, mértékegység: db)

kereskedelmi célú	üzleti célú
2.861	1.123

A 11. táblázat adatait az előző felülvizsgálatok hasonló adataival összehasonlítva kijelenthető, hogy a bővülés folyamatos, amit a 12. táblázat adatai is egyértelműsítenek.

12. táblázat Kereskedelmi szálláshelyek forgalma Sárváron 2017-2019. között
(forrás: KSH, mértékegység: db)

időszak	külföldi vendégéjszakák száma	belföldi vendégéjszakák száma	összes vendégéjszakák száma
2017.	290.975	192.807	483.782
2018.	281.828	206.569	488.397
2019.	308.248	225.005	533.253

A 2014-2020 közötti EU-s pénzügyi tervezési időszakban a gyógyhelyi fejlesztési pályázatok kulcseleme a fejlesztési célú projekteket megalapozó Gyógyhelyfejlesztési Stratégia, amellyel Sárvár rendelkezik. A gyógyhelyfejlesztések fontos célja a gyógyfürdő környezetének fejlesztése, önálló arculatának és versenyképes kínálatának megteremtése, de a pályázati prioritások között megjelenik pl.: a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése is, az attrakciófejlesztés (fókuszban az aktív szabadidő-eltöltési lehetőségekkel), a vonzó városkép kialakítása. A gyógyhely-fejlesztési projektek hatásai leginkább azokkal az indikátorokkal mérhetőek, amelyek kínálati oldalról a létrejövő turisztikai attrakciókkal, keresleti oldalról pedig a vendégforgalommal kapcsolatosak. Kínálati oldalról az újonnan kialakított vízfelület és zöldfelület mérete, a nagyrendezvények száma és az új parkolóhelyek száma sorolható ide, keresleti oldalról pedig az önkormányzat bevétele, a vendégek és vendégéjszakák számának növekedése, valamint a vendégelégedettség fokozódása. Bár az itt felsoroltak tekintetében Sárvár jól áll és a 12. táblázat adatai szerint a vendégszám alakulása stabil növekedési pályán van, azonban nem hagyható figyelmen kívül a 2020. év elején bekövetkezett világméretű krízis, ami a turizmus és vendéglátás teljes megszűnését eredményezte, minden előjel és felkészülési lehetőség nélkül, egyik pillanatról a másikra. A bizvást gyorsan beköszöntő koronavírus utáni időszak elején meghozandó döntések lesznek azok, amelyek Sárvár gyors kilábalását eredményezhetik ebből az eleddig példa nélküli helyzetből, majd pedig az elkövetkező évek lesznek azok, amik alapján meg lehet vizsgálni, hogy a város a „nyertes”, avagy a „vesztes” oldalra került-e az újratervezés, újjáalakulás során.

8. A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK, VALLÁSFELEKEZETEK ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A demográfiai mutatók szerint a lakosság létszáma az elmúlt immár két „LA 21” program felülvizsgálati ciklusban is nőtt. A KSH adatai szerint 2016 óta mind az általános iskolákban tanulók száma, mind az óvodások létszáma gyarapodott, a nyugdíjasok száma pedig csökkent (a KSH adatai szerint 2016-ban 4.135 fő részesült nyugdíjban/nyugdíjszerű ellátásban Sárváron, míg 2018. év végén már csak 4.070 fő). Ez azonban nem adhat okot a bizakodásra, mivel az öregedési index értéke tovább romlott és a gyermekvállalási kedv is csökkent (lásd még a 2.2. fejezet statisztikai adatait).

A város széles körű szociális rendszert működtet, melyet a jövőben is fenn kíván tartani. A szociális ellátás iránti igényt a demográfiai folyamatok nagyban befolyásolják. Várható, hogy az idős emberek száma Sárváron is nőni fog (mint ahogyan az egész országban), így egyre több ember kíván majd élni a szociális ellátás lehetőségeivel. Többek között igény van az alapellátásra, a nappali ellátásokra, az átmeneti és tartós bentlakásos intézmények üzemeltetésére. A város ezért arra törekszik, hogy a helyi ellátórendszereket is fejlessze.

Csakúgy, mint az előző vizsgálati időszakokban, a szociális feladatok közé a speciális társadalmi rehabilitáció és eszközei, intézményei tartoznak. A társadalomba, munkaerő piacra való be-, illetve visszailleszkedés érdekében segítségre szorulnak a társadalom mindazon tagjai, akik valamilyen oknál fogva (betegség, fogyatékoság, megváltozott munkaképesség, családi körülmény, szenvedélybetegség, munkanélküliség) beilleszkedési zavarokkal küzdenek. A gondozás célja, a gondozásra szoruló ember szükségleteihez igazodó segítségnyújtás, melynek mértékét és fajtáját mindig a rászoruló kliens testi, lelki, egészségi és szociális állapota határozza meg.

Az Önkormányzat feladataival szorosan összefügg a családsegítés, családvédelemmel, gyermekvédelem, hiszen a gyermek a család tagja. A családsegítés összetett szolgáltatás. A családsegítők feladatai közé tartozik a család életvitelét kedvezőtlenül befolyásoló tényezők feltérképezése. A gyermek és ifjúságvédelem is részét képezi a szociális rendszernek. A családdal, családban felmerülő problémák (konfliktushelyzet szülők között, bántalmazás, munkanélküliség, megváltozott munkaképesség, betegség, deviancia, stb.) rövid- és hosszú távon kihatással vannak a gyermek szocializációjára, fejlődésére. A város a gyermekjóléti szolgáltatást a Sárvári Gondozási és Gyermekjóléti Központ (9600 Sárvár, Nádasdy u. 26.) útján biztosítja. A Központ egyéb feladatainak részletezése az előző felülvizsgálatban megtörtént.

A szociális védőháló kifejlesztése nem egyetlen intézményrendszer feladata, hanem az több szervezet, intézmény együttműködésén alapul.

Sárvár lakossága az alapszolgáltatások igénybevételének lehetőségét, formáit ismeri, igénye van rá. E szolgáltatásokat az Önkormányzat, mint kötelező feladatot a jövőben is biztosítja. Sárvár önálló Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióval rendelkezik, melynek elkészítését a 2.000 fő feletti lakosságsszámmal rendelkező településekre vonatkozóan a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény írja elő. A szolgáltatások, feladatellátások finanszírozásához szükséges pénzügyi fedezetet a központi költségvetés és az Önkormányzat hozzájárulása biztosítja. A gyermekjóléti szolgáltatás igénybevétele ingyenes. Cél, hogy Sárváron olyan szociális ellátások működjenek, mely teljes mértékben lefedik a szociális szükségleteket. Középpontjában a támogatásra szoruló egyén és szüksége álljon, a szolgáltatások mindenki számára egyaránt hozzáférhetőek és a segítségnyújtás egyénre szabott legyen. Személyes gondoskodást nyújtó alapellátások bővítését a kötelező feladatokon túl nem tervezik.

Sárvár Város Önkormányzata a szociális alapszolgáltatásokat a gyermekjóléti szolgáltatással kapcsolatban már említett Sárvári Gondozási és Gyermekjóléti Központon, továbbá a Kolping

Támogató Szolgálaton (9600 Sárvár, Dózsa György u. 14.) keresztül biztosítja. A Kolping Támogató Szolgálat a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia felügyelete alatt álló Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó szervezet irányításával működik. A szolgálatnál egy vezető, 2-2 fő személyi segítő- és szociális munkatárs, illetve szállítást végző munkatárs dolgozik. Céljuk a fogyatékkal élő személyek és családtagjaik saját lakóhelyükön, lakókörnyezetükben történő segítése, személyre szabott komplex feladatok és ellátások közvetítésével, az igénybe vevő életvitelének megkönnyítése lakáson kívüli (köz)szolgáltatások elérésének segítségével, valamint önállóságuk megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása, azaz a társadalmi hátrányok csökkentése érdekében és az igénybe vevő társadalmi aktivitását növelő módon végzett segítség, támogatás. A Szolgálat egyéb támogató szolgáltatást is nyújt, a területen élő összes fogyatékossgal élő személy számára biztosítja az ellátást.

A szociális alapellátások többek között a házi segítségnyújtás, családsegítés, szociális étkeztetés, nappali ellátás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. Az intézmények a működésüket, szolgáltatásaikat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, valamint a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény és a kapcsolódó megvalósítási jogszabályok, helyi rendeletek előírásainak megfelelően végzik. Sárvár számára kötelezően előírt, feladatok:

- idősek, demens betegek nappali ellátása;
- étkeztetés;
- házi segítségnyújtás;
- családsegítés;
- gyermekjóléti szolgáltatás.

Bár a város eddig is sokat tett az ügy érdekében, de hangsúlyozni kell, hogy továbbra is kiemelten fontos az egészségügyi és szociális ágazatban tervezett fejlesztések összehangolása, az alapellátás és járóbeteg-szakellátás minőségi fejlesztése (rendelők korszerűsítése, hatékony szervezési és irányítási rendszerek kialakítása, szakképzett dolgozók az intézményekben).

Összefoglalóan megállapítható, hogy Sárvár Város Önkormányzata a szociális „védőháló” megfelelő színvonalának folyamatos fenntartására fokozottan ügyel.

8.1. Vallásfelekezetek

A városban a római katolikus vallású lakosság száma a meghatározó. A 3 történelmi egyház működése 4 egyházkerülete oszlik. Továbbra is 2 katolikus plébánia (Szent László és Szent Miklós), az Evangélikus Egyházközség és a Református Egyházközség működik Sárváron. Az egyházkerületen belül működő közösségek legfőképpen a nőknek és a gyerekeknek nyújtanak támogatást. A vallásfelekezetek jó kapcsolatot ápolnak egymással és sokat tesznek a kultúra, a műveltség terjesztése érdekében.

Sárvár egyik látványossága a városközpontban álló, középkori eredetű Szent László Katolikus Templom. A Szentháromság kápolnát 1645-ben kezdte átépíteni a két évvel korábban katolikus vallásra áttért Nádasdy Ferenc. E korai, görög kereszt alaprajzú templom a mainak az egyharmadát tette ki. A templomot, a Rákóczi szabadságharc után 1732-ben építették újjá, illetve a tornyát is ekkor építették fel. A város rohamos növekedése, valamint a templom állapotának romlása miatt 1926-27-ben újra átépítésre került, ma látható formáját is ekkor nyerte el.

A sárvári Szent Miklós Plébánia templom, ősi nevén a Sári templom is hosszú évszázadok óta áll a hívek szolgálatára. Első írásos említése 1454-ből való, de már akkor is régi épületnek számított. A középkori eredetűre vall gótikus stílusú tornya, keleti tájolása, az ablakok déli elhelyezése, s a tornyon 1758-ban még létező régi szobrok. Mai alakját a XIX-XX. századi átalakítások során nyerte el. Kultúrtörténeti jelentőségét az adja, hogy a templomot körülvevő régi temetőben, vagy a templomtérben temették el Tinódi Lantos Sebestyént, a török-magyar harcok krónikását 1556. január végén.

9. A POLGÁRI TÁRSADALOM, A KÖZBIZTONSÁG BEMUTATÁSA ÉS VÁLTOZÁSUK A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A városban több civil szervezet, számos egyesület és alapítvány tevékenykedik. Tevékenységüket a társadalmi-kulturális élet különböző területein fejtik ki a lakosság érdekében. Felsorolásuk¹¹: 999 Önkéntes Karitatív Szolgálat Sárvár, A Gyermekek Szeme a Jövő Tükre Alapítvány, Alapítvány a Sárvári Nyugdíjas és Szociális Ellátó Ház építéséért Alapítvány a Sárvári Szent László Katolikus Általános Iskola támogatására Alapítvány a XXI. század Tanulóiért, ALHED Alapítvány, Aranyhíd, ami összeköt Alapítvány, Barabás György Emlékalapítvány, Brunszvik Alapítvány, Der Luna Tehetségért Alapítvány, Erős Katalin Zenei Alapítvány, Fuvószei Alapítvány Sárvár, Galamb és Kisállattenyésztő Egyesület, Gárdonyi DSE Sárvár, Gárdonyi Géza Alapítvány a Gyermekekért, Gyermekeinkben a jövő Alapítvány, H.O.G. West Hungary Chapter Klub, HARD-IRON Motor Club, Hatékony Iskoláért Alapítvány, Hegyhát Vadászati Egyesület, Helén és társai hallásáért Alapítvány, Híd a jövőnkért Egyesület, Huszár Múzeum Baráti Kör, Kanona Band Zenei Egyesület, Kinizsi Sporthorgász Egyesület, Kossuth Lajos Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Közművelődési Alapítvány Sárvár, Luther-rózsa Alapítvány a Sárvári Evangélikus Egyházközség fejlesztéséért, Magyar Nemzetőrség Vas Megyei Egyesület, Magyar Nemzetőrség Vas Megyei Nemzetőrök Egyesülete, Majorett Alapítvány, Nádasdy DSE, Nádasdy Talentum Alapítvány, Nádasdy Történelmi Hagyományőrző Egyesület, Nagycsaládok Egyesülete, Nemzetközi Népművészeti Szövetség Magyarországi Tagozata, Népművészeti Alapítvány, Néptánckör Kulturális Egyesület, Óvó Kezek Alapítvány, Öregdiákok Baráti Köre, Pedagógus Női Kar Kulturális Egyesület, Rábasömjénért Egyesület Sárvár, Regős Kulturális

¹¹ A <http://www.helyicivil.hu/h/sarvar-egyesulet-alapitvany/> nyomán

Egyesület, Repülős Club Qtai Fly Hungary Közhasznú Egyesület Sárvár, Sághegy Leander Egyesület, Sárvári Fúvószenekari Egyesület, Sárvár Birkózó Sportjáért Alapítvány, Sárvár és Környéke Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete, Sárvár és Vidéke Gazdakör, Sárvár és Vidéke Ipartestület, Sárvár és Vidéke Méhészegyesület, Sárvár HO2 Magyar Postagalamb Sportegyesület, Sárvár Város Közbiztonságáért Alapítvány, Sárvár Város Városkörnyéki Tekézők Szövetsége, Sárvárért Egyesület, Sárvári Állatvédő és Kuttyás Sport Egyesület, Sárvári Amatőr Kosarasok Klubja Közhasznú Egyesület, Sárvári Berek Vadásztársaság, Sárvári Cukorgyár Független Szakszervezete, Sárvári Diabetesek Egyesülete, Sárvári Futball Club, Sárvári Keletkapuja Taekwondo Sport Club, Sárvári Kincskereső Alapítvány, Sárvári Kinizsi Sportegyesület, Sárvári Kneipp Közhasznú Egyesület, Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület, Sárvári Ménes Lovas Klub, Sárvári Nyugdíjasok Egyesülete, Sárvári Oxygen Fitness Sportegyesület, Sárvári Pétanque Club, Sárvári Református Gyülekezetért Alapítvány Sárvár, Sárvári Sakk Club Sportegyesület, Sárvári SHOTOKAN KARATE Egyesület, Sárvári Szakközépiskola Diáksport Egyesület, Sárvári Távközlési Primér Körzet Dolgozói Érdekképviselője, Sárvári Tenisz Club, Sárvári Termálkristály Munkástanácsa, Sárvári Tinódi Gimnázium Diáksport Egyesület, Sárvári Városszépítő Egyesület, Sárvári Vívóképző Sportegyesület, Sárvár Város Polgárőr Egyesület, „Segítő Kezek” Alapítvány Sárvár, Skublics Imre Lovas Klub, STOP and GO Táncklub és Szabadidősport Egyesület Sárvár, Tér-Art Területfejlesztési és Művészeti Alapítvány, Tinódi Gimnáziumért Alapítvány, Tűzoltáshoz Felszerelést Alapítvány, Vas Megye Gazdasági Fejlődésének Támogatására Alapítvány, Vas Megyei Nők Egyesülete, Vendégváró Ódon Házak Egyesület, Zenei Kultúra Fejlesztéséért Alapítvány. Legtöbbjük, illetve a legaktívabbak tevékenységeinek rövid bemutatására a 2009. évi „LA-21” programban, illetve az azt követő felülvizsgálatokban sor került.

9.1. Közbiztonság

A város közbiztonsága továbbra is jónak mondható. Tekintve, hogy Sárvár a térség kiemelt turisztikai városa, kiváltképp fontos a közbiztonság, illetve a város nyugalmanak biztosítása. A helyi biztonság ilyen módon történő fenntartása köszönhető a rendőrség társhatóságokkal, illetve a város vezetésével való hatékony együttműködésének. A város célja – csakúgy, mint az előző vizsgálati időszakokban – a Sárvári Rendőrkapitányság illetékességi területén a bűnügyi, közrendvédelmi, közbiztonsági helyzet javítása, a bűnözés megelőzése.

Sárvári Rendőrkapitányság

A Sárvári Rendőrkapitány legfőbb feladata, hogy megőrizze a város – eddig felépített – magas színvonalú közbiztonságát. Az eddig elvégzett feladatok végrehajtásának köszönhetően a közterületek, nyilvános helyek közrendje szilárd. A rendőrség prioritásként kezeli a személybiztonság, a garázda jellegű cselekmények visszaszorítását, illetve a magán- és köztulajdon

védelmét. A vagyonbiztonság megőrzésére is nagy hangsúlyt fektettek. A fokozott ellenőrzéseknek köszönhetően minimalizálták az idősek és egyedül élők sértetté válását.

A Rendőrkapitányság céljai között szerepel az illegális migráció elleni fellépés, a közbiztonságérzetet befolyásoló, az erőszakos és a vagyon elleni jogsértések elleni hatékony fellépés, valamint az idegenforgalomból frekventált területek és a gyógyfürdő közelében a közterületi jelenlét növelése.

A közlekedésbiztonsági helyzet javítása érdekében a közlekedés biztonságát célzó rendőrségi tájékoztatási tevékenység hatékonyságának növelése, a közlekedési balesetek megelőzése érdekében prevenciók kampány szervezése, lefolytatása, fokozott rendőri jelenlét az utakon.

A közrendvédelmi állomány tekintetében a felderítési eredményesség javítása, illetve az intézkedések hatékonyságának növelése.

Sárvári Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság

A Sárvári Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság a Sárvári Katasztrófavédelmi Kirendeltség alárendeltségében tűzoltási-, műszaki mentési-, polgári védelmi és iparbiztonsági feladatokat lát el. A tűzoltó-parancsnokság a feladatok magas színvonalú elvégzése érdekében az állomány részére folyamatos elméleti és gyakorlati képzéseket tart az éves továbbképzési tervben, illetve a felettes szerv által foglalt utasítások alapján.

A tűzoltó-parancsnokság működési területe alá 87 település tartozik, a polgári védelmi feladatokat elsősorban katasztrófavédelmi megbízottak látják el. Legfontosabb feladataik közé tartoznak a veszélyes fák, az elhanyagolt területek szemléje, a vízelvezető árkok ellenőrzése. Ellenőrzik továbbá a működési terület alá tartozó települések melegező és befogadó helyiségeit. Emellett gyakorlatokat szerveznek, felkészítéseket tartanak, illetve mentori feladatokat is ellátnak. Közreműködnek a települési polgári védelmi szervezetek riasztási gyakorlataiban és felkészítésükben. A közbiztonsági referensek a tűzoltó-parancsnokság vezetői értekezletein kapnak tájékoztatást feladataikról.

A tűzoltó-parancsnokság hatósági feladatokat ellátására nem rendelkezik önálló jogkörrel, így a hatósági feladatokat a Katasztrófavédelmi Kirendeltséggel együttesen valósítja meg. A tűzvédelmi-, iparbiztonsági- és polgári védelmi ellenőrzések a Katasztrófavédelmi Kirendeltség irányítása mellett történnek.

A különböző településeken, az önkéntes tűzoltó egyesületek által végzett tevékenységek, jelentősen javították a megelőző munka hatékonyságát. Az önkéntes tagok egyre nagyobb számban végzik a lakosság tájékoztatását a jogszabályi változásokkal kapcsolatosan, illetve a változások betartásában is nagy szerepet játszanak.

A Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság a jövőben is arra törekszik, hogy a legjobb tudása szerint és a legmagasabb színvonalon lássa el a tűzvédelmi-, iparbiztonsági-, illetve polgári védelmi feladatait,

továbbá a hatósági munkát. Ehhez legutóbb 2019-ben kapott hatékony segítséget, azáltal, hogy a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság több, mint 1 milliárd forint értékű beruházásából egy erdőtűz oltására alkalmas vízszállító gépjárművel gyarapodott.

10. AZ OKTATÁSI RENDSZER, A KULTÚRA, A SZABADIDŐ VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

10.1. Oktatás

A város jövőjét a rugalmas, a helyi elvárásokhoz igazodó, a gazdasági élet követelményeit teljesítő képzési rendszer és oktatási szerkezet biztosíthatja. Az élethosszig tartó tanulás feltételeinek biztosítása kell, hogy álljon a képzés középpontjában.

A társadalomban lévő egyenlőtlenségek csökkentését, a munkavállalók elhelyezkedési lehetőségeit, valamint az elérhető kereset szintjét is nagymértékben befolyásolja az iskolázottság.

Az oktatási rendszerrel a gyermekek és szüleik már óvodás korukban megismerkedhetnek. Az óvoda hivatott az óvodás korú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítésére, az egészséges életmódra való nevelésre, illetve a gyermek szocializálódásának elősegítésére, biztosítására. Feladata még, hogy segítse a gyermek én-tudatának kialakulását, szociális érzékenységének fejlődését.

Az oktatási rendszer, illetve a környezeti nevelés hozzájárul a tanulók környezettudatos magatartásának elősegítéséhez, valamint a környezetért felelős életvitel, az épített és a társadalmi környezetet tisztelő hozzáállás megalapozásához. A tanulóknak felszínre hozhatják azokat a képességeket, melyek elősegíthetik a természeti és társadalmi környezet zavartalan működését. A közoktatásról szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján az iskola, illetve a pedagógusok feladata [1. § (1)]: „... olyan köznevelési rendszer megalkotása, mely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeit, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akaratit tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérése, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.”

Minden iskolának meghatározó dokumentuma a pedagógiai program, mely tartalmazza az iskola filozófiáját, célrendszerét, illetve az iskola nevelési programját. Az iskola általában a tanulói-, szülői-, intézményi és a pedagógusi érdekek felmérését követően készíti el a pedagógiai programot. Ez volna hivatott egységesíteni, hatásossá tenni az iskola és a család nevelői hatásának eredményes realizálódását, növelni hatékonyságát. Az oktatók, pedagógusok programokban feltüntetett célok figyelembevételével tervezik meg céljaikat, tevékenységüket. A városban jelenleg 1 állami, illetve 1 magánbölcsőde, 5 óvoda (gyógypedagógiai neveléssel együtt), 3 általános iskola

(2 állami, 1 egyházi), 1 alapfokú művészetoktatási intézmény és 2 középiskola működik. A teljes körű oktatás tehát biztosított a lakosság számára.

A legnagyobb Vármelléki Óvoda feladat ellátási helyei közül a várkerületi székhelyen (és egyben telephelyen) 10 azonos életkorú, a Szatmár utcai telephelyen pedig 2 vegyes csoport működik. A sitkei tagóvodában 1 csoportban biztosítanak férőhelyet az óvodás korú gyermekek számára.

Az óvodák befogadó képessége az elmúlt 2 évben folyamatosan emelkedett (a KSH adatai értelmében 2016-ban 500 férőhely volt, most 580 férőhely van), csakúgy, mint az óvodai gyermekcsoportok száma (2016-ban 20 db volt, most 21 db van). Az óvodai gyermekcsoportok számával együtt emelkedett az óvodapedagógusok száma is (2016-ban 40 fő volt, most 43 fő van).

Az általános iskolai ellátás alakulásáról a *13. táblázat* adatai tájékoztatnak. A KSH adatai az osztálytermek és osztályok tekintetében immár két egymás utáni felülvizsgálati ciklusban mutatnak emelkedést. A főállású általános iskolai pedagógusok száma is nőtt.

13. táblázat Az általános iskolai ellátás alakulása Sárváron 2018-ban

osztályterem	osztály	tanuló	pedagógus
48	53	1.250	113

Általános iskolák:

Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola

Az iskola nevelési oktatás folyamata egyszerre egységes és differenciált: megvalósítja az egyéni sajátosságokra tekintettel levő differenciálást és az egyéni sajátosságok ismeretében az egységes oktatást.

Az iskola célja „a testileg, lelkileg egészséges, kiegyensúlyozott, megfelelő önismerettel, önbizalommal rendelkező fiatalok nevelése”. Az itt tanuló gyerekek anyanyelvi, informatikai és idegen nyelvi képzettséggel, korszerű matematikai gondolkodással rendelkeznek, az 5. osztálytól emelt óraszámokban tanulhatnak idegen nyelvet és informatikát. A nevelő-oktató munka alapelveinek tartja a művészeti és esztétikai igényességre való nevelést. A tanulókkal való kapcsolatot a bizalomra és a tiszteletra építik, törekednek a diákság környezettudatosságának, illetve hagyománytiszteletének kialakítására. A diákok nevelését, tanítását az iskola és a család közös feladatának tekintik.

Jellemző a nevelő-oktató munkára a személyközpontúság, türelmesség, a gyermekvédelem, a partnerközpontúság, a tehetséggondozás, a segítségre szorulókkal való foglalkozás, a különbözőségek elfogadása. A nevelési és oktatási céljuk az akadályozott diákok nevelése is, akik a pályaválasztáshoz, önműveléshez megfelelő képességgel rendelkeznek, valamint képesek önmaguk, szabadidejük és szűkebb közösségük életének szervezésére, iskolai, egyesületi csoportba való beilleszkedésre, a közösség gazdagítására, a közösség gazdagítására, fegyelmzett

tevékenységre, az értékteremtő munkára. Elfogadják önmaguk és társaik másságát, törekednek a fejlődésre, a kompenzáló megoldások kitartó végzésére, felkészülnek a természet és az épített környezet megóvására. Az iskola a céljait, illetve feladatait jól felkészült, szakmailag igényes, megújulásra képes, segítőkész munkatársakkal és a velük együttműködő szülőkkel és tanulókkal valósítja meg.

Az iskola fejlesztési területei, nevelési céljaival törekszenek arra, hogy a tanulók megértsék a normakövetés fontosságát, ismerjék meg lakóhelyük és környékük népi hagyományait, valamint az ünnepkörökhöz köthető magyar hagyományokat. A tanulók képesek legyenek megfogalmazni a családban betöltött szerepeket, feladatokat, találják meg a rájuk háruló feladatokat, képesek legyenek felelősséget vállalni másokért, vállalásukért helyt állni, törekedjenek a konfliktusok feloldására, a közösségben való részvétel során alkalmazzák a konfliktuskezelés demokratikus technikáit, a méltányosságot, illetve az erőszakmentességet.

Az iskola a tanulók igényei szerint tanórán kívüli foglalkozásokat is szervez, melyek legfontosabb célja a tehetséggondozás. Az iskola szakkörei: énekkar, színjátszó szakkör, tánc, természetvédelem, környezetvédelem, matematika szakkör, közlekedési ismeretek, honismereti program. Szervez továbbá felzárkóztatást, tehetséggondozást.

Nádasdy Tamás Általános Iskola

Az iskola 8 évfolyamos alapképzést adó intézmény, mely mára a város és Vas megye egyik legelismertebb oktatási intézményei közé tartozik. Jelenleg 20 osztályban több mint 500 tanuló részére folyik itt az oktatás. Az iskola legfontosabb alapelve a gyermekközpontság, a pozitív emberi értékek és tulajdonságok kialakítására törekszenek.

Az iskola célja a sokoldalú általános alpműveltség megalapozása, az önművelés igényének fejlesztése. Arra törekednek, hogy az oktatás működjön közre a vállalkozói szemlélet, az elemi háztartási ismeretek alapjainak lerakásában, az állampolgársági ismeretekben való eligazodásban. Pedagógiájának egyik lényeges eleme a diákok együttműködő képességének és toleranciájának fejlesztése. Az iskola pedagógusai elkötelezettek a hagyományok ápolására, betartására.

A tanulók emelt óraszámban tanulhatják a magyar irodalom és nyelv, a matematika, idegen nyelvek, a természetismeret és a rá épülő kémia, fizika, biológia és földrajz tantárgyakat. Az iskola feladatának tekinti továbbá a tanulói általános műveltséget megalapozó felkészítést. Csoportbontásokat, egyéni felzárkóztatást, differenciálást és korrepetálást is alkalmaznak.

Az iskolának két alapítványa is van a Talentum-, és a Kincskereső Alapítvány, valamint itt működik a Nádasdy Diák Sport Egyesület (DSE). Az alapítványok tartalmi tevékenységükkel segítik a nevelő-oktató munka eredményességét, támogatják az intézményt tanulmányutakkal, nyári táborok szervezésével, jutalomkönyvek juttatásával, szabadidős programok támogatásával, eszközvásárlással, vetélkedők, versenyek szervezésével. A DSE a tanórákon kívüli sporteseményeket szervezi meg.

Az iskola szervez szakköröket (színjátszó szakkör, történelem-helytörténet, technika, kézműves), illetve egyéb foglalkozásokat is (énekkar, vetélkedők, sportversenyek, tanulmányi versenyek).

Az alsó tagozatos tanulók életét az osztálytanítók szervezik, a napközis nevelőkkel együtt. Barátságos, ízlésesen díszített osztálytermekben történik a tanítás-tanulás folyamata. Olvasási és írástanulási módszerként a hagyományos szótagoló technikát alkalmazzák. Az iskola az első osztálytól emelt szintű testnevelés oktatási képzést folytat. A beiratkozó gyermek tanulmányait bármelyik osztályban kezdheti. Napközi otthonban a délutáni ellátást biztosítják, ahol fontos feladat a délelőtti tananyag megértetése. Szabadidős tevékenységeket is szerveznek: sport, játék, kulturális, technikai és klub foglalkozásokat.

A felső tagozaton kezdik el a szakrendszerű képzést, illetve részben folytatják a nem szakrendszerű oktatást magyar és matematika tantárgyak esetén az 5. és a 6. osztályban. Az itt tanulók a német és az angol nyelv tanulása közül választhatnak. A kompetencia alapú oktatás fontosságát a nevelőtestület elismeri és törekszik arra, hogy a tanítványok egyre jobb eredményeket érjenek el.

Talentum Alapítvány

Az alapítványt az iskola nevelőtestülete alapította azzal a céllal, hogy támogassa a tehetséges gyermekeket, illetve elismerje eredményeiket. Anyagiilag hozzájárul az iskola kulturális és sport rendezvényeihez, az alapítvány vásárolja és adja a jutalomkönyveket a kimagasló eredményt elért tanulók részére.

Kincskereső Alapítvány

Az alapítvány célja, hogy már az alsó tagozatos tanulókban is alakuljon ki szülőföld szeretete, tisztelete. A hazai táj történelmi múltját ismerjék meg és egyben védjék a természeti értékeket. Az alsó osztályosok részére támogatják azokat a tevékenységeket, melyek nem tartoznak a tantárgyi feladatok közé. Elsősorban színházlátogatásokat, kirándulásokat, játékos sportfoglalkozásokat és nyári táborozást szerveznek.

Nádasdy Diák Sport Egyesület

Az egyesület célja a testi és szellemi fejlődés feltételeinek biztosítása, a sport megszerettetése, a sporthoz való kötődés kialakítása, a tehetségek felfedezése, Sárvár felnőtt sportja utánpótlásának felfedezése. Jelenleg működő sportcsoportok: labdarúgás, kézilabda, asztalitenisz, torna és birkózás.

Szent László Katolikus Általános Iskola

Az iskola az egyház küldetését szolgáló, szabadon választható nevelő-oktató intézmény, a szombathelyi egyházmegye legfiatalabb katolikus iskolája. A hit és az alapműveltség találkozásának helye, amely az embert Emberré alakító érdekeket igyekszik közvetíteni, kialakítani, fejleszteni.

Az iskola 3 épületből álló együttes: tantermekkel, szaktantermekkel, a hozzájuk tartozó szertárakkal, tanári szobával, orvosi szobával, tornateremmel, könyvtárral, étteremmel, irodahelyiséggel, kápolnával rendelkezik, felvehető maximális tanulói létszám 350 fő.

Fontos feladatuk, hogy a közösség minden tagjával, az életkori sajátosságaik figyelembevételével, megismertessék a keresztény világlátást, kibontakoztassák az összemberi értékeket, a tanítványokat az embertársak krisztusi szolgálatára (az emberi életre) felkészítsék. Nevelésük célja a diákok személyiségének helyes irányba fejlesztése. Fontosnak tartják a hitre, a reményre, a szeretetre nevelést, a mértékletességet, az alázatot, a türelmet, a szelídséget. Továbbá, hogy a tanulóikban alakuljon ki az önismeret, az önuralom képessége.

Az iskolában a tehetségek felkutatása érdekében különböző szakköröket (matematika, magyar, népi tánc, rajz, sakk, angol, német) szerveznek, melyek megfelelnek a tanulók érdeklődési körének. Az iskola biztosítani szeretné diákjainak a hit és a tudás zavartalan együttlétét. Az egyetemes és a vallásos műveltség egyensúlyára törekszenek. Az iskola egyéb programokat is szervez (táborok, erdei iskola jellegű oktatási formák, kirándulások, délutáni programok). Céljuk, hogy az összes tanulójuk ismerje meg Magyarországot minden nagyobb tájegységét.

Az első iskolai tanév végén lehetőséget kapnak a szülők és a gyerekek, hogy igényeiknek megfelelően idegen nyelvi vagy zenei tagozatot válasszanak. Az iskola biztosítja 2 idegen nyelv (német és angol) tanítását, évfolyamonként emelkedő heti óraszámokban, melynek célja, hogy a diákok megcélozhassák az alapfokú nyelvvizsga letételét, illetve lehetőséget biztosít még a számítástechnika tanulására. Felzárkóztató programokat is szerveznek a gyengébb előképzettségű tanulók felzárkóztatása, valamint az emberi értékek megmentése érdekében. Nagy hangsúlyt fektetnek a tanulók személyiségének (önismeret, önbizalom), kapcsolatteremtő képességének, konfliktus kezelésének fejlesztésére. A fejlesztést játékos tevékenységek segítségével kívánják elérni, ahol a gyerekek tapasztaltot szereznek, érzékelik, megismerik az őket körülvevő világot. A fejlesztés területei: mozgásfejlesztés, testséma fejlesztés, virtuális fejlesztés, kognitív funkciók fejlesztése.

Az iskola létrehozta az Alapítvány a Sárvári Szent László Iskola Támogatására elnevezésű társadalmi szervezetet, melynek célja a jó képességű tehetséges tanulók felkarolása, az anyanyelvi és idegen nyelvi képzésük, a matematikai oktatásuk, a művészetek és a sport terén történő fejlődésük segítése, a színvonalas oktatói, nevelői munka, valamint az iskola támogatása korszerű berendezésekkel, technikai felszerelésekkel, taneszközökkel, továbbá a könyvtár jól kifejező művekkel való gyarapítása.

Koncz János Alapfokú Művészeti Iskola

A város zenei és művészeti iskolája 1969-ben kezdte meg önálló működését, akkor még zeneiskolaként. Az elmúlt évtizedekben folyamatos fejlődésen ment keresztül, míg kialakult egy jól képzett szakemberekből álló tantestület. Igazi művészeti iskolává a néptánc és a

képzőművészeti szakok elindulásával vált, majd 2000-ben a színháték szakon is elkezdődött a képzés. Ezzel a városban és Vas megyében is egyedülállóan biztosít alapfokú művészeti képzést négy művészeti ágban, Sárvár és a környező települések közel 300 tanulójának. Az iskola alapvető célja a művészeti képzés által az emberi humánnumra való nevelés, az egyetemes művészeti értékek megőrzése, illetve a diákok szépérzékének és a kultúra értékeinek felismerésére való műveltség fejlesztése. Az oktató-nevelő munka feladata a zenei műveltség megalapozása és fejlesztése, a zenei ismeretek és az általános zenei műveltség átadása, a tehetséggondozás, illetve a zenei pályát választó növendékek felkészítése szakirányú továbbtanulásra. A képző- és iparművészeti tevékenységek iránt érdeklődő tanulók szellemi és gyakorlati képességeinek fejlesztése. Néptánc tanszakon a tanulók technikai felkészültségének megalapozása. Színháték szakon az önkifejezésre, zeneművészet ágazaton a magyar és az európai zeneirodalom klasszikus remekműveinek megismerésére, befogadására, interpretálására készítik fel növendékeiket. Az iskola tanárainak nagyrésze a klasszikus zenére szakosodott. Képzőművészet ágazaton a képzés lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység és nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság alakítására. A táncművészeti ág oktatása elősegíti a néphagyományok megismerését, tovább éltetését és újra alkotását. A színháték ágazat lehetőséget biztosít a színháték iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére, ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére.

Az iskola tanulói aktívan részt vesznek a meghirdetett megyei, regionális és országos versenyeken, pályázatokon.

Az iskolában oktatott művészeti ágak:

Zeneművészeti ág

A magyar és az európai zeneirodalom klasszikusainak megismerésére készítik fel a diákokat, kiemelt feladatuknak tekintik a diákok lehető legsokoldalúbb zenei képzését. A zeneművészeti ágazaton választható tárgyak: fafúvós tanszak, rézfúvós tanszak, akkordikus tanszak, billentyűs tanszak, vonós tanszak, vokális tanszak, zeneismeret tanszak, kamarazene tanszak, hangszeres és vokális tanszakok.

Táncművészeti ág

Ez az ágazat a sárvári néptánc kultúrára épülve jött létre. Oktatása elősegíti a néphagyományok megismerését, a kulturális örökség megbecsülését. A tanórai keretek mellett fontos szerepet játszik a tánc színpadi megjelenítése is. A néptáncoktatás célrendszerében középpontba került a tanulók technikai felkészültségének megalapozása, így a tanulók alkalmassá válnak a különböző táncok újra alkotására. A néptáncművészeti tanszak főtárgya: népi játék, néptánc.

Képző- és iparművészeti ág

A képzés lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység és nyitottság, ízlés, erkölcsi fogékonyság alakítására, nagyban elősegítve a tanulók személyiségének fejlődését. Az eszközhasználó,

tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek gyakorlata finomítja a kezűgyességet, technikai érzékenységet, valamint erős érzelmi motivációs bázist teremt. A vizuális művészeti oktatás megismerteti a tanulókkal az adott művészeti ág műfaji sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait. A képzőművészeti tanszak főtárgya a vizuális alapozó gyakorlatok (1-2. évfolyam), illetve a grafika és festészet alapjai (1-3. alapfokú évfolyam). A grafika és festészet tanszak fő tárgya a grafika és festészet műhelygyakorlat.

A tanszakok és főtárgyaik a 4. alapfokú évfolyamtól a továbbképző 10. évfolyamáig: fém- és zománcműves tanszak – fém- és zománcműves műhelygyakorlat, fotó és film tanszak – fotó és film műhelygyakorlat, grafika és festészet tanszak – grafika és festészet műhelygyakorlat, környezet- és kézműves kultúra tanszak – környezet- és kézműves kultúra műhelygyakorlat, szobrászat és kerámia tanszak – szobrászat és kerámia műhelygyakorlat, textil- és bőrműves tanszak – textil- és bőrműves műhelygyakorlat.

Szín- és bábművészeti ág

Színművészet ágazaton a nevelés figyelembe véve a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságait, lehetőséget biztosít a színművészet iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére, ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére, a művészeti szakterületen való jártasság megszerzésére és gyakorlására. A képzés lehetővé teszi a tanulók számára önmaguk tudatos figyelését, az önkifejezést. A színjáték tanszak főtárgya a dráma és színjáték.

A városban egy szakközépiskola, illetve egy gimnázium is várja a továbbtanuló diákokat.

Középiskolák:

Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrum Barabás György Műszaki Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája

Az intézményt Barabás György kántortanító alapította. A szakoktatás 1884-ben kezdődött el. Az iskola falai között műszaki irányú szakképzés folyik, a képzések nappali és esti tanfolyami formában történnek. A nappali tagozaton szakgimnáziumi és szakközépiskolai tagozatokon történik a képzés. Az esti tagozaton a tanulók érettségire való felkészítése valósul meg. Az iskola tanulói szép számmal és eredményesen felvételiznek a felsőoktatási intézményekbe. Az érettségizett tanulók egy része ötödéven folytatja tanulmányait. A munkát vállaló diákoknak nincs elhelyezkedési gondja.

Az iskola képzései:

- szakgimnáziumi oktatás (elektronika, gépészet, informatika, közlekedés, ügyvitel, könnyűipar): nappali tagozaton, a 8. osztályt követően szakgimnáziumban 4 év alatt érettségi és szakmai képesítés szerezhető. Az érettségi egyenértékű a gimnáziumi érettségivel. A képzés 4 éves, a 9-12 évfolyamon folyik. A képzés végén az érettségivel azonos időben szakképesítés szerezhető, amely egy munkakör betöltésére alkalmas

szakmát nyújt, továbbá megalapozza az 1 éves emeltszintű szakképesítést adó technikus képezés megkezdését.

- Szakközépiskolai oktatás (gépi forgácsoló, gyártósori gépbeállító, épület- és szerkezetlakatos, ipari gépész, finommechanikai műszerész, szerszámkészítő, villanyszerelő, elektromechanikai műszerész, eladó, női szabó): a 8. évfolyamot követően nappali oktatás keretében a szakközépiskolában 3 év alatt középfokú OKJ-s szakképesítés szerzhető közismereti oktatás mellett. Szakmai vizsgát követően munkát lehet vállalni vagy maradhat érettségizni a tanuló.
- Technikus képzés (automatikai technikus, elektronikai technikus, informatikai rendszergazda, műszaki informatikus, CAD-CAM informatikus, gazdasági informatikus, mechatronikai technikus, gépgyártástechnológiai technikus, kereskedő, logisztikai ügyintéző, ruhaipari technikus, irodai asszisztens, ügyviteli titkár): Érettségi megszerzését követően, nappali ágazati képzés esetén 1 év, egyébként 2 év a képzési idő. Emeltszintű OKJ-s szakképesítés szerzhető.
- Felnőttoktatás: Szakképesítés megszerzését követően nappali tagozaton érettségi szerzhető 2 év alatt.
- Esti tagozat: Esti tagozatos OKJ-s középfokú szakképesítés megszerzésére vagy érettségire felkészítő oktatás. Csak heti pár nap délután. Elmélet és gyakorlat.
- Felnőttképzés, tanfolyamok: Munkavállalók, felnőttek számára meghirdetett költségtérítéses szakmai képzések tanfolyami keretek között.

Szombathelyi Szolgáltatási Szakképzési Centrum Tinódi Sebestyén Gimnáziuma és Idegenforgalmi, Vendéglátói Szakképző Iskolája

A gimnázium a város és a környék fiataljainak ad lehetőséget arra, hogy megtalálják azt a közösséget, amelyben felkészülnek az érettségi vizsgákra, illetve a képességeiknek megfelelő továbbtanulásra.

Az iskola feladatai közé tartozik többek között, hogy diákjaikat felkészítsék az érettségi, illetve szakmai vizsgákra, az azokban meghatározott tárgyi tudás elsajátítására. Ezen kívül feladatuk tűzték ki, hogy színvonalas oktatással, neveléssel szilárd alapműveltséget nyújtsanak tanulóinak, biztosítva ezzel számukra a személyiségüknek megfelelő, harmonikus testi-lelki fejlődést.

Az iskolai nevelő-oktató munka során a tantervhez illeszkedő eszközrendszert alkalmazzák, úgymint tankönyvek, segédletek, feladatgyűjtemények, korszerű informatikai eszközök.

A négy évfolyamos gimnázium vendéglátás-turisztika szakmacsoportjában szakképzéssel, felnőttoktatással, felnőttképzésekkel vonzó lehetőséget kínálnak Sárvár és a térség továbbtanulni szándékozó nyolcadikosainak, érettségizett fiataljainak és az érdeklődő felnőtteknek. A szakképzési évfolyamokon végzettek magas színvonalú munkavégzéssel járulnak hozzá a térség és

a város gazdasági fellendüléséhez. Az iskola fontos feladatának tekinti az érzelmileg kiegyensúlyozott, szellemileg nyitott, magát minden helyzetben feltaláló fiatalok nevelését. Pedagógusai, dolgozói elkötelezettek a minőségi munkavégzés, a folyamatos intézményfejlesztés iránt. Céljuk, hogy az ott végzett diákok művelt és egészséges tagjai legyenek a társadalomnak. Tanulóikkal szemben magas követelményeket támasztanak, de egyben az oktatás humánus és tanulóközpontú.

10.2. Kultúra

A város képviselő-testülete 2017. december 31-i hatállyal a Nádasdy-vár Művelődési Központ és Könyvtárat, valamint a Nádasdy Ferenc Múzeumot, mint önálló intézményeket összevonta és 2018. január 1-jétől létrehozta a Nádasdy Kulturális Központot. Az intézmény átszervezése már egy jövőbe mutató folyamat kezdetét jelenti, melynek célja a Nádasdy-vár turisztikai attrakciófejlesztését is magában foglalja. A Nádasdy Kulturális Központ több nagy rendezvény is szervez. Többek között a fűvós fesztivált (Sörexpressz), a Nádasdy Fesztivált, motoros találkozót (Vármeeting), a Nemzetközi Folklor Napokat.

A Nádasdy Kulturális Központ továbbra is ellátja mindazon közművelődési feladatokat, amelyeket a korábbi intézmények végeztek (könyvtár, múzeum, rendezvényszervezés stb.).

11. AZ EGÉSZSÉGÜGY VÁLTOZÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

Sárváron az egészségügyi alapellátás továbbra is magas színvonalon megoldott. Az egészségügy legnagyobb intézménye a Szent László Kórház és Rendelőintézet. Az ellátandó lakosok, mint ahogy az elmúlt felülvizsgálati időszakokban is, Sárvárról és a környező településekről kerültek ki.

Sárváron és a környező településeken a társadalom elöregedése figyelhető meg, ezért egyre nagyobb szükség van a rehabilitációs központra. A központ kialakítása a Nyugat-dunántúli Regionális Operatív Program keretein belül valósult meg. A beruházás azzal a céllal történt, hogy a régióban élő emberek – első sorban a Nyugat-dunántúli régió lakosai – számára olyan egészségügyi szolgáltatást tudjanak nyújtani, amellyel a kór-folyamat után kialakult eltéréseket további kezelésekkal csökkenteni, illetve kiküszöbölni lehessen. A fejlesztés megvalósulásával a Sárvári Kórház egyedülálló, magas színvonalú szolgáltatást tud nyújtani a rehabilitációra szorulóknak. A rehabilitációs kezeléseknél köszönhetően a rászorulóknak újra teljes életet tudnak élni, visszanyerik helyüket a társadalomban.

A központban a frissen operált betegeket veszik át a kórházakból. A térségben élők előnyt élveznek, de lehetőségük van a rehabilitációs központba bekerülni a megye többi részéről érkezőknek is. Az intézmény jelenleg 92 rehabilitációs ágyon, 54 krónikus ágyon, valamint 27

ápolási osztályhoz tartozó ágyon nyújt gyógyászati szolgáltatást, egy, Magyarországon egyedülálló komplex rehabilitációs tevékenység folytatására alkalmas infrastruktúra keretei között, amely az alábbi szakmai megoszlásban tevékenykedik: onkológiai rehabilitáció (30 ágy), nőgyógyászati rehabilitáció (16 ágy), pszichoszomatikus betegek rehabilitációja (14 ágy), gasztroenterológiai rehabilitáció (16 ágy), reumatológiai rehabilitáció (16 ágy). Az osztály rehabilitációs mátrixként működik. Minden olyan terápiás egységgel rendelkezik, amely a rehabilitációs ellátáshoz szükséges. A hatékonyság érdekében a terápiás rész is a mátrix elv szerint működik, pontos időbeosztással és a szakmák közötti átjárhatósággal, a rehabilitáció hatékonysága érdekében. A rehabilitációs központ minden személyi és tárgyi feltétellel rendelkezik annak érdekében, hogy magas szintű szolgáltatást tudjanak nyújtani, s így a rehabilitáció sikeres legyen. A kezelések addig tartanak, amíg a beteg állapota nem indul javulásnak. A rehabilitációs központ célja, hogy a betegek életminősége javuljon és minél előbb vissza tudjanak térni a mindennapi rutinjukhoz.

A regionális rehabilitációs központ nemcsak az itt élők egészségügyi helyzetének kedvez, de előnyt jelent a város lakosainak számára azáltal, hogy a központ lehetőséget biztosít új munkahelyek teremtésére. A fejlesztés a térségre is kedvező hatást gyakorol, mivel az új szolgáltatások nyújtásának lehetőségével a népességmegtartó képesség is javulhat. Emellett a régióban új rehabilitációs kultúrák alakulhatnak ki, Sárvár városnak termálgyógyászati- és wellness szolgáltatói arculata a rehabilitációs szolgáltatással teljessé vált.

Sárvárhoz 6 felnőtt háziorvosi, 3 házi gyermekorvosi körzet tartozik. A városban központi háziorvosi ügyeleti szolgálat működik, melyek ellátási területe a városban működő valamennyi háziorvosi és házi gyermekorvosi körzetre kiterjed. A KSH kapcsolódó statisztikai adatait a 14. táblázat összesíti.

14. táblázat Az egészségügyi ellátás jellemzőinek alakulása Sárváron 2018-ban (mértékegység: fő)

házi- és házi gyermekorvos	rendelésen megjelentek és meglátogatottak száma		egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos
	háziiorvosi ellátásban	házi gyermekorvosi ellátásban	
9	77.147	19.257	1.691

A városban hat területi védőnői körzet és két iskolavédőnői körzet működik. A területi védőnői körzethez több csatolt község is tartozik. A városban az óvodákat területi, míg az iskolákat iskolai védőnők látják el. A betöltött védőnői álláshelyek száma 9 db. Munkájukat egyeztetett munkaterv szerint végzik, mely tartalmazza az iskolák egészségfejlesztési programjait, valamint az orvos és védőnő által ajánlott egészségfejlesztési tevékenységet is.

Az egészségturizmus „jegyében” a sárvári hotelek is több speciális kúrával várják a hozzájuk látogató, pihenni és diétázni egyszerre kívánó, illetve egészségesebb életre vágyó látogatókat.

12. A SPORT- ÉS SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK ALAKULÁSA A FELÜLVIZSGÁLT IDŐSZAKBAN

A testkultúra egyidős az emberiséggel. Már az őskori ember életében is fontos szerepet játszott a sport, a futás, ugrás, dobás, hiszen ezek nélkül a mozgásformák nélkül nem jutott volna táplálékhoz. A sport határai a mai időkben már nagyon elmosódtak. A társadalom különböző szegmensei más és más tevékenységet sorolnának fel a sporttal kapcsolatosan, ebből is látszik, hogy a sport megközelítésének számos lehetősége áll fenn. Mindemelllett, ha a sportolás céljai szerint csoportosítunk, akkor a két legfontosabb területre kell koncentrálnunk, a versenysportra, illetve a szabadidősportra.

Az emberek egészségtudatossága, az egészséges életmódra való törekvése következtében kialakult a sportnak egy olyan formája, ahol a versengés, illetve a teljesítmény növelése helyett az emberek előnyben részesítik a testmozgást, a fittséget, illetve az edzettséget, tehát a sport ágazatának egy része, a versenyzéstől eltávolodva, az egészségügy felé közelít. Természetesen a sportolás hatással van a testi-, lelki, illetve szociális egészségre, hiányában gyermekkorban az izomzat, a csontrendszer, de az idegrendszer sem fejlődik kívánatos mértékben. A sport meghatározó a szellemi és a teljes személyiség fejlődés szempontjából is. A sportolás hozzájárul önmagunk megismeréséhez, lehetőséget nyújt a tevékeny életre, aktivitásra, illetve fontos szerepet tölt be a kapcsolatok kialakításában.

Az iskoláskorú gyermekek sportolásra való nevelésének célja az egész életen át tartó sportos, ezáltal egészséges életmód megalapozása. Ebben nyújtanak nagy segítséget Sárváron a diáksport egyesületek.

A versenysport célja az egyéni legjobb eredmények elérésére való törekvés, míg a szabadidősport célja a szabadidő aktív eltöltése, illetve az egészségre való törekvés. Természetesen rengeteg olyan egyesület van ma Magyarországon, ezen belül Sárváron is, ahol a sportolás célja a teljesítménynövelés, a sportolók fizikai teljesítőképességének növelése, az egymással való versengés. Közülük a legpatinásabbak:

Sárvári Futball Club

1912-ben alakult, a klub színei az alapítástól kezdve a zöld-fehér. A Sárvár Futball Club 1997. január 13-án vált ki a Cukorgyár szakosztályai közül és önálló egyesületet hozott létre.

Sárvári Kézis Sportegyesület

Az egyesület szintén 1912-ben alakult. Célja, hogy elősegítse a város tanuló ifjúságának, illetve lakosságának testnevelési és sporttevékenységét, valamint szabadidősportját. Szakosztályai:

- atlétika;
- labdarúgás;

- női kézilabda;
- tájfutás;
- teke;
- természetbarát.

Sárvári Shotokan Karate Egyesület

Az Egyesület 1996 óta működik. Tagja a Magyar JKA (Japan Karate Association) Karate Szövetségen keresztül a JKA világszervezetnek. Az egyesületnek több mint 50 tagja van. Céljuk a keleti kultúra megismertetése, a shotokan karate gyakorlásával az egyesületi tagok képességének fejlesztése, önvédelmi képzése, egészséges életmódra nevelése. Kiemelt feladatnak tekintik az utánpótlás nevelést.

Taekwon-do Sharks Sárvár Egyesület

A taekwon-do több, mint 2000 éves múltra visszatekintő, koreai eredetű harcművészet. Napjainkra olimpiai küzdősporttá fejlődött, őrzi a harcművészetek legnemesebb hagyományait.

Az egyesület egyaránt tart felnőtt- és gyerekedzéseket. A gyermek edzések a Gárdonyi iskola kis tornacsarnokában, a felnőtt edzések a Sárvár, Hunyadi u. 9. szám alatti edzőteremben zajlanak.

13. ÁLTALÁNOS ÉSZREVÉTELEK, PROBLÉMAELEMZÉS

Az önkormányzat egyik, továbbra is kiemelten fontos feladata, hogy mindenki számára a lehető legjobb életminőséget biztosítsa, tiszta, rendezett, megfelelő környezet, színvonalas egészségügyi ellátottság, munkalehetőségek és szabadidős lehetőségek széles skálája álljon a város lakói rendelkezésére. A város lakosainak igényeit kiszolgáló közösségi szolgáltatások sokszínűek legyenek, a város lakosai legyenek a legfontosabb tényezők és ez alapján működjön a város élete.

Fontos Sárvár lakóinak identitása, az erős sárvári kötődés, a lokálpatriotizmus, a város értékeinek tudatos megismertetése, propagálása, ápolása. Továbbá a közös civil és szakmai gondolkodás, együttműködés a tervek előkészítésében, megvalósításában, jelentős szerepvállalás a közös célok elérésében. Fontos, hogy az esélyegyenlőség, a kirekesztéstől való tudatos elhatárolódás meghatározó legyen.

Mint arról a város honlapján is szó esik, Sárvár az 1990-es rendszerváltozás után emelkedett ki a vasi kisvárosok sorából. Bár, a megye második legnépesebb városa volt addig is és sok területen rendelkezett kedvező adottságokkal, azokat kihasználni csak az elmúlt egy-két évtizedben sikerült. A megvalósításához óriási előnyt jelentett, hogy Sárvár egy értékes adottságokkal, jelentős hagyományokkal és komoly ismertséggel rendelkező fürdőváros. Ezen alapvető jellemző megerősítése volt az elmúlt húsz év legnagyobb távlatú fejlesztéspolitikai törekvése, s lett a

közelmúlt leglátványosabb sikertörténete. Ennek eredményeként lett Sárvár egy gazdaságilag több lábbon álló város, melynek egyik nagyon fontos eleme az idegenforgalom.

A fent leírtak ellenére a városban a természetes népmozgalmi adatok sok esetben még mindig kedvezőtlenek. Az itt születő férfiak várható életkora – az országos adatokhoz hasonlóan – már a születésükkor jóval alacsonyabb, mint a nőké, az öregedési index értéke romló tendenciát mutat és az 1.000 lakosra vetített fogyás mértékét csak a javuló bevándorlási különbözet kompenzálja.

A jelen dokumentációval felülvizsgált periódusban a foglalkoztatottság érdemben nem változott, de arányát tekintve a nyilvántartott diplomás álláskeresők száma tovább növekedett, azaz elhelyezkedési lehetőségeik folyamatosan szűkülnek. A probléma orvoslása egyúttal a korösszetétel alakulására is kedvező hatással bírhat.

A legutóbbi felülvizsgálat óta eltelt időszakban a vállalkozási kezdeményezőkétségben, a regisztrált vállalkozások darabszámában, fajtáiban nincsenek érdemi változások, a turizmus mutatószámai viszont felfelé ívelők. Ez mindenképpen öröndetes, de Sárvár sikeres jövője 2020. derekán immár elsősorban azon múlik, hogy a pandémia lecsengésével hogyan (és mennyi idő alatt) sikerül a vendégeket a korábbiakhoz hasonló számban visszacsalogatni a városba. Az infrastruktúra és a kiemelkedően jó közbiztonság ehhez adott.

A rendelkezésre álló adatok, információk alapján a közlekedés még számos téren fejleszthető és a megújuló energiaforrások hasznosításában is sok lehetőség rejlik. Az itiner ehhez is megvan, hiszen a friss klímastratégia nemcsak 2030-ig jelöli ki az irányokat, de egészen 2050-ig tekint és fogalmaz meg konkrét célokat a mitigáció, az adaptáció, valamint a szemléletformálás témakörökben.

Egy település fejlődését lényegesen befolyásolja a megfelelő menedzsment alkalmazása, ami négy fő célkitűzésre összpontosít: az infrastruktúra fejlesztése és a hozzáférhetőség biztosítása, a lakásokhoz való hozzájutás, a hatékony környezetvédelem, valamint a szegénység csökkentése. Kijelenthető, hogy Sárvár a kapcsolódó feladatok megvalósításában regionális szinten mindenképpen élen jár. Ugyanakkor a városi rendszer fejlesztésének szem előtt kell tartania a humán-, természeti- és pénzügyi erőforrások korlátozott jellegét, amely a közhivatalokat meggátolja abban, hogy a közösség problémáit maradéktalanul megoldják. Az intézményeknek emiatt továbbra is folyamatosan mérlegelniük kell a befektetések időszerűségét, a költségvetés, valamint a lakossági elvárások függvényében. Szorgalmazniuk kell a közösségi és egyéni felelősségvállalást, a helyi fejlesztési programok közös megvalósítását.

14. ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSEK ÉS A HOSSZÚTÁVÚ JÖVŐKÉP MEGFOGALMAZÁSA

Az 1997-ben megkötött Amszterdami Egyezmény az Európai Unió számára a fenntartható fejlődést az egyik legfontosabb alapvető prioritásként tételezte. Azóta a gazdaság- és társadalompolitika, az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem, a turizmus és az energiagazdálkodás minden területén érvényesíteni kell a fenntartható fejlődés alapeszméjét és követelményeit. Erre erősített rá a zöld megállapodás. Az Európai Bizottság 2019. év végén megjelent közleménye értelmében ugyanis 2050-re az Európai Uniót kívánatos olyan igazságos és virágzó társadalommá alakítani, amely modern, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdasággal rendelkezik, ahol nincs nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás és ahol a gazdaság növekedése sem erőforrásfüggő. Ehhez immár nem csak az ideológiai háttér adott, de a magasztos célok eléréséhez az uniós gazdasági átalakítással kapcsolatos konkrétumok is rendelkezésre állnak, az alábbiak szerint:

1) jelentős átalakulást hozó szakpolitikák kidolgozása

- a. az EU 2030-ra és 2050-re vonatkozó éghajlatvédelmi törekvéseinek fokozása;
- b. tiszta, megfizethető és biztonságos energiaellátás;
- c. az ipar mozgósítása a környezetbarát és körforgásos gazdaság érdekében;
- d. energia- és erőforrás-hatékony építés és korszerűsítés;
- e. a fenntartható és intelligens mobilitásra való átállás felgyorsítása;
- f. a termelőtől a fogyasztóig: méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszer kialakítása;
- g. az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség megóvása és helyreállítása;
- h. szennyezőanyag-mentességi célkitűzés a toxikus anyagoktól mentes környezetért;

2) a fenntarthatóság általános érvényesítése minden uniós szakpolitikában

- a. zöld finanszírozás és beruházás, valamint a méltányos átállás biztosítása;
- b. a nemzeti költségvetések ökológizálása és megfelelő árjelzések küldése;
- c. a kutatás mozgósítása és az innováció előmozdítása;
- d. az oktatás és képzés mozgósítása;
- e. zöld eskü: a károkozás elkerülése.

Mindez persze biztosan nem működhet elszigetelten, a „külsők” közreműködése nélkül, ezért a Bizottság és a főképviselő szorosan együtt fog működni a tagállamokkal valamennyi két- és többoldalú diplomáciai csatorna – többek között az Egyesült Nemzetek Szervezete, a G7-ek, a G20-ak, a Kereskedelmi Világszervezet és más releváns nemzetközi fórumok – kihasználása érdekében. Ezzel párhuzamosan az EU szorosabbra fűzi a partnerországokkal folytatott kétoldalú együttműködést és szükség esetén innovatív együttműködési formákat alakít ki. Az Unió továbbra is együttműködik a G20-csoport gazdaságaival, amelyek a globális üvegházhatásúgáz-kibocsátás 80 %-áért felelősek. Az EU annak érdekében is együttműködik a globális partnerekkel, hogy fejlődjön a nemzetközi szén-dioxid-piac, amely az éghajlat-politikai fellépést előmozdító gazdasági ösztönzők létrehozásának kulcsfontosságú eszköze, de arra is biztosan lehet számítani, hogy a Bizottság és a főképviselő több erős környezetvédelmi, energiaügyi és éghajlat-politikai

partnerséget fog létrehozni a déli szomszédság államaival, valamint a keleti partnerség keretében is.

Ahogy Európában vagy az egyes uniós tagállamokban, úgy egy adott ország települései sem zárt rendszerek, ezért az általános célkitűzéseiket együttműködésre alapozottan kell kialakítaniuk. A partnerség elve ennek jegyében már a 2014-2020 közötti időszak európai uniós forrásfelhasználásában is minden korábbinál erősebben jelent meg. Napjainkban már szigorú jogszabályok biztosítják a területi és települési hatóságok, érdekvédelmi szervezetek, polgári önszerveződések részvételét a programok kidolgozásában, végrehajtásában és ellenőrzésében, a felhívások tervezésében. Mindez az információhoz hozzáférés, az aktív tájékoztatás, a társadalmi konzultáció és a közvetlen részvétel különböző szabályozott módozatain keresztül valósul meg. Nem lesz ez másként a jövőben sem, s emiatt, amennyiben egymástól távol eső szakterületeket kell koordinálni, a stratégiai tervezésben, avagy a programok, projektek megvalósítása során lehet létjogosultsága a „LA 21” programban már részletesen ismertetett alapelveknek (kapcsolódva persze a klímastratégiához). Az alapvető tisztánlátáshoz szolgálhat további fontos bázisként Sárvár általános városrendezési terve, környezetvédelmi programja, integrált településfejlesztési terve, stb.

Sárvár hosszú távú jövőképe kialakításakor olyan célállapotot kell kitűzni, amely 15-20 év alatt reálisan elérhető, megvalósítható és tekintetbe veszi a külső körülményeket. További követelmény a helyi társadalmi érdekcsoportok (közösségi és gazdasági élet szereplői) értékrendjének, érdekeinek történő megfeleltetés, ezen csoportok elképzeléseinek és szándékainak a becsatornázása a jövőkép-megfogalmazás folyamatába.

Már jóval korábban megfogalmazódott cél az egészségturizmusra, a gyógy- és termálturizmusra épülő idegenforgalmi ág kiemelt fejlesztése. Gyakorlatilag ez képezi a kistérség fejlesztési stratégiájának központi elemét, ezért a koronavírus járvány elvonulását követő időszakban bekövetkező válságból való kilábalás során is arra kell törekedni, hogy Sárvár (társadalmi és gazdasági központként) a régió dinamizáló ereje maradjon és versenyképes legyen a szűkebb és tágabb környezet hasonló méretű településeivel. Ehhez fontos, hogy:

- a beköltözések és a növekvő gyermekvállalások folytán bővülő, fiatalodó, erős helyi identitással rendelkező lakossággal és erős társadalmi kohézióval rendelkezzen;
- sok rendezett, közösségi térként is hasznosuló települési zöldterülettel, megújított, sokszínű szolgáltatási funkcióval élővé tett értékes épület-állománnyal, gyalogos-, kerékpáros- és családbarát, vonzó szolgáltatási- és rendezvénykínálattal rendelkező településközponttal, kiegyenlített fejlődést mutató település-szerkezettel rendelkezzen;
- dinamikus gazdasági aktivitása elsősorban a magas hozzáadott értéket képviselő, tudásalapú ágazatokban és szolgáltatásokban jelentkezzen, amelynek befektetői hosszú távon érdekeltek a város és közszolgáltatásainak fejlesztésében;

- összességében vonzó gazdasági, társadalmi és kulturális környezetet kínáljon az itt lakók, az ide költözni szándékozók, az idelátogatók és a befektetők, letelepülni kívánó vállalkozók számára.

Hosszú távú célkitűzés, hogy a város sajátosságait megőrizve fejlődjön. Bár az arculatára már most is nagyon sok helyen a gondozott, igényesen karbantartott városkép jellemző, ezt tovább kell erősíteni és az építések, átalakítások során továbbra is figyelembe kell venni, hogy:

- amennyiben a térségben műemlék értékű épületek vannak, homlokzatukat és az épületbelsőket eredeti stílusuk megőrzésével kell helyreállítani. A hasonló jellegű épületek átalakítása vagy lebontása tilos.
- A lakóterületek központja multifunkcionális kell, hogy legyen, a kereskedelmi, kulturális és szabadidős tevékenységeket egyaránt magába foglalva.
- A lakóterületeknek parkosított tereket, zöldövezeteket és parkokat kell magukba foglalniuk.
- A közterek tervezésekor figyelembe kell venni funkcionalitásukat (vonzaniuk kell a lakosokat és erősíteniük kell a közösségen belüli kapcsolatokat).
- További gyalogjárókat és kerékpárutakat kell kiképezni a történelmi városközpontokon kívül.
- A természetes zöld- vagy vízfelületeket önmagukban kell megőrizni vagy a parkokba beilleszteni. A város vizeinek minőségi állapotát meg kell óvni, illetve fenn kell tartani, sőt, lehetőleg javítani.
- A helyi közösségeknek tiszteletben kell tartaniuk az erőforrások megőrzésére és a hulladéktermelésre vonatkozó szabályozókat.
- A közösségek észszerűen kell, hogy használják a vízkészleteket.
- A várostervezés legfontosabb irányelve az energia-hatékonyság kell, hogy legyen.

Egy település életében a zöldfelületek, fák kiemelt jelentőséggel bírnak. Egyrészt életminőségi, levegőtisztaság védelmi, városképi, egészségügyi, másrészt zajvédelmi, idegenforgalmi szempontból. Ezen túlmenően szerepet játszanak a helyi klíma kialakításában, a parkok, játszóterek, erdők sportolási, szabadidő eltöltési lehetőséget adnak. Ezért nagyon fontos megfelelő kezelésük, védelmük. Folytatni kell a védett fasorok, parkerdők kezelését, védelmét, közterületi utcafásításokat, fapótlásokat. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a parkfű mentesítésre is. Szükséges a zöldfelületek felújítása, folyamatos kezelése, a kivágott fák pótlása, újonnan kialakított utcák fásítása, régi utcák egységes facseréje. Fontos az elhanyagolt, periférikus önkormányzati területek gondozása (illegális hulladéklerakók felszámolása, bozótirtás, tereprendezés).

Napjainkban már elvárás a megbízható, egységes színvonalú és a település egészére kiterjedő infrastrukturális szolgáltatás. Ehhez kapcsolódóan az üzleti szférának helyt adó területek beruházásait támogatni kell. Nagyon fontos a meglévő utak tisztántartása, megfelelő kezelése, a

helyreállítás, a karbantartások, a síkosság-mentesítés folytatása és a közlekedés biztonságának szavatolása is.

Az egyes környezeti tényezők közül a víz vonatkozásában továbbra is kiaknázandó lehetőség a termálkút vízhozamának fűtési célú hasznosítása, pedig fontos lenne az energiagazdálkodás szempontjából. A felszíni és felszín alatti vizek védelme érdekében nagy szerepet játszik az élővíz-folyások kezelése, a partrendezés, a csapadékvíz-elvezetés módja, a szennyvízkezelés (lakossági és ipari szennyvizek egyaránt). A vízminőség javítása érdekében folyamatosan szükséges az illegális lakossági bekötések és nyílt szennyvíztározók megszüntetése.

Sárvár levegőminőségi állapotát a természeti (éghajlati, meteorológiai) tényezők alakulásától függően a háttérszennyezés, valamint a lokális szennyező források (az ipari kibocsátások, a fosszilis tüzelőanyagok égetése és a közlekedés) határozzák meg. Az ipari tevékenység döntően a város külső részén, iparterületen zajlik, lakóépületek közé ékelődő, jelentős kibocsátással járó ipari tevékenység (a korábbi intézkedéseknek köszönhetően) a város területén nem található. Problémát jelenthet azonban, hogy a szél leggyakrabban az ipari területek felől fúj. Az uralkodó szélirány végett, az emberi egészség védelme szempontjából tehát folyamatosan napirenden kell, hogy legyen a levegő szennyezettségének csökkentése, aminek egyik egyszerű módja lehet a zöldfelületek megfelelő állapotának biztosítása, illetve méretük növelése.

Zajvédelmi szempontból a város célja lehet a közúti forgalom javítása, a közlekedés zajkibocsátásának mérséklése is. Ebben a közelmúltban átadott kerékpárutak is fontos szerepet játszhatnak.

14.1. Sárvár potenciális fejlesztési célkitűzései

Sárvár város 2014-2020. közötti időszakra tervezett beruházásait Sárvár Integrált Településfejlesztési Stratégiája foglalja össze. A város középtávú stratégiai céljai között hangsúlyozottan szerepel a fenntarthatóság és a környezettudatosság elvének érvényesítése, ezen belül:

- a városi és városkörnyéki zöldterületek, természeti értékek megóvása, minőségi fejlesztése (városi zöldfelület növelése, meglévő zöldterületek minőségi fejlesztése, vízpartok revitalizációja, a Csónakázó-tó és pihenőerdő fejlesztése, egységes zöldfelületi rendszer megteremtése);
- a káros-anyag kibocsátás, a környezetterhelés csökkentése, a levegőtisztaság védelme (környezetbarát közlekedési módok – pl. kerékpárutak – kiépítése, elektromos autó töltési lehetőség kiépítése);
- a hulladékhasznosításra irányuló fejlesztések (szelektív hulladékgyűjtési rendszer fejlesztése), illegális hulladéklerakások felszámolása;

- fenntartható erőforrás-gazdálkodás, energia-hatékony városüzemeltetés (épületenergetikai fejlesztések, megújuló energiák hasznosítása, környezetbarát közműrendszerek fejlesztése);
- környezettudatos szemléletmód erősítése (közösségi programok szervezése, kommunikációs tevékenységek).

A településfejlesztési stratégiában megfogalmazott célok elérése érdekében konkrét projektjavaslatok kerültek kidolgozásra, melyek során hangsúlyos szerepet játszott a környezeti fenntarthatóság biztosítása. Kiemelt cél a károsanyag kibocsátás, a CO₂ kibocsátás, az energiafelhasználás csökkentése. Ez végső soron a környezetterhelés minimalizálását, illetve az üzemeltetési, fenntartási költségek csökkentését is eredményezi. A 2014-2020. közötti ciklus projektjei ezen témában mára gyakorlatilag megvalósultak, illetve a befejezés végső stádiumában vannak.